

Beleidsnota 2024-2029

Integratie, Inburgering en
Samenleven

Vlaamse
Regering

I. INHOUDSTAFEL

I.	Inhoudstafel.....	2
II.	Inleiding door de minister.....	3
III.	Managementsamenvatting.....	4
IV.	Omgevingsanalyse.....	7
V.	Beleidsveld Gelijke Kansen en Integratie en Inburgering.....	19
1.	ISE Integratie en Inburgering/ISE Binnenland.....	19
	SD 1: We streven naar een evenredige participatie en zelfredzaamheid van personen van buitenlandse herkomst, onder wie nieuwkomers.....	20
	OD 1.1: We optimaliseren het inburgeringstraject en streven naar maximale deelname.....	21
	OD 1.2: We intensifiëren het opleidings- en arbeidsmarkttraject om inburgeraars snel en duurzaam aan het werk te krijgen.....	23
	OD 1.3: We bestrijden discriminatie en racisme via maatregelen binnen alle domeinen.....	24
	OD 1.4: We stimuleren en inspireren andere domeinen en actoren om mee te werken aan het integratie- en inburgeringsbeleid.....	25
	SD 2: We versterken het samenleven.....	26
	OD 2.1: We zetten in op het versterken van sociale cohesie.....	26
	OD 2.2: We versterken de Nederlandse taal als verbindende factor in de samenleving.....	27
	OD 2.3: We bestrijden gewelddadige radicalisering en schadelijke polarisatie, zowel online als offline.....	29
	SD 3: We voeren een onderbouwd en gedragen beleid.....	30
	OD 3.1: We maken van de beleidsuitvoerende actoren nog efficiëntere organisaties.....	30
	OD 3.2: We ondersteunen lokale besturen als regisseur omdat integratie, inburgering en samenleven in de eerste plaats lokaal gebeurt.....	30
	OD 3.3: We geven het beleid vorm in een sterk en daadkrachtig partnerschap met het middenveld en ondersteunende organisaties.....	31
	OD 3.4: We werken aan een wetenschappelijk onderbouwd beleid en de monitoring en evaluatie ervan.....	31
	OD 3.5: We werken actief mee op internationaal niveau en leren van buitenlandse goede praktijken.....	31
VI.	Afkortingen.....	33
VII.	Regelgevingsagenda.....	34
1.	Nieuwe en belangrijke wijzigingen van Vlaamse decreten ter uitvoering van het Vlaams regeerakkoord.....	34
2.	Decreetevaluaties ter uitvoering van het Vlaams regeerakkoord.....	34

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Op de 13 522km² die Vlaanderen groot is, leven, werken en genieten we samen. Onze samenleving verandert zienderogen. Migratie, vergrijzing, veranderende samenlevingsvormen, technologische innovaties, ... drijven deze verandering. Vlaanderen is ook steeds diverser. Begin 2024 woonden er in het Vlaamse Gewest bijna 1.856.000 personen van buitenlandse herkomst, dit komt overeen met 27% van de bevolking. Dat is een maatschappelijke realiteit waar we actief mee aan de slag moeten gaan en die ik ook als een kans wil zien.

Diversiteit en meertaligheid zijn immers troeven, zolang er ook sociale cohesie en verbinding is. Een gemeenschappelijke taal en een gedeeld referentiekader van normen en waarden zijn daarbij sleutelvoorwaarden. Je verstaanbaar kunnen maken in het Nederlands is dus cruciaal, niet alleen voor het samenleven, maar ook voor de persoonlijke ontwikkeling van elke inwoner in Vlaanderen, voor een volwaardige participatie aan het maatschappelijk leven, voor zijn of haar kansen op de arbeidsmarkt. Nederlands leren stopt niet na het afronden van cursussen, de taal dagdagelijks spreken is de beste oefening. Ook voor mensen die hier al lange tijd wonen blijven we inzetten op een goede kennis van de Nederlandse taal. We zien vandaag nog steeds dat personen van buitenlandse herkomst heel wat moeilijkheden ervaren in domeinen zoals onderwijs, werk, huisvesting, ... Ik wil dan ook blijven inzetten op het creëren van kansen en het bieden van de nodige ondersteuning. Daarbij verwacht ik dat wie in Vlaanderen zijn leven wil uitbouwen ook die kansen met volle handen grijpt om zich in te burgeren. Het is een en-en-verhaal, een verhaal van rechten en plichten. Ik wil dan ook inzetten op een sterke wederkerige relatie waarbij elke inwoner zijn rol opneemt om van inburgering en integratie een succes te maken. Als we willen bouwen aan een hechte, warme en welvarende Vlaamse gemeenschap, zal iedereen voldoende verantwoordelijkheid moeten nemen, maar ook voldoende vertrouwen moeten krijgen.

Ik wil de zelfredzaamheid en participatie van nieuwkomers vergroten, door de inburgeringstrajecten te optimaliseren, door de diploma-erkenning te versnellen en verbeteren, door kwetsbare doelgroepen naar de arbeidsmarkt te begeleiden, ... Ik ben gedreven om het samenleven op het platteland of in stedelijke context te versterken door in te zetten op een sterk sociaal weefsel, door uitsluiting en discriminatie tegen te gaan, door hindernissen op de arbeids- of woonmarkt aan te pakken, door ons Integratiebeleid met andere woorden te verankeren in alle sectoren van de samenleving: Werk, Onderwijs, Welzijn, ... Elke vorm van discriminatie of racisme in onze samenleving moet geweerd worden. Blijvende inspanningen zijn hier nodig.

Lokale besturen vinden in mij een partner om aan de slag te gaan met samenlevingsuitdagingen. Enkel door ééndrachtig samen te werken in een open dialoog tussen alle beleidsdomeinen en overheden, maar ook tussen overheid en middenveld kunnen we een sterk en geïntegreerd integratiebeleid realiseren, een beleid waar zowel nieuwkomers als de samenleving in haar geheel de vruchten van plukken.

Als Vlaams minister van Integratie, Inburgering en Samenleven wil ik graag mijn schouders zetten onder zo'n beleid en de ambassadeur zijn van dit beleid bij mijn collega's vakministers.

Hilde Crevits

III. MANAGEMENTSAMENVATTING

In Vlaanderen wonen 6.774.807 burgers met allemaal verschillende achtergronden en kenmerken. Het integratie- en inburgeringsbeleid, samen met het samenlevenbeleid, heeft als doel een warme en welvarende samenleving te creëren waarin iedereen volwaardig kan deelnemen.

Er wordt hiervoor gewerkt op twee sporen:

- Versterking van het samenleven: Dit omvat het bevorderen van sociale cohesie en een gemeenschappelijke taal, en de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie, discriminatie en racisme.
- Versterken van inclusiviteit: Een beleid gericht zich op alle inwoners, met speciale aandacht voor personen van buitenlandse herkomst en anderstaligen die extra drempels ervaren. Initiatieven zijn nodig om hun zelfredzaamheid te vergroten.

Kennis van het Nederlands, gedeelde normen en waarden, werk en participatie zijn sleutels tot geslaagde integratie. Het integratie- en inburgeringsbeleid biedt nieuwkomers en personen van buitenlandse herkomst de mogelijkheid om economische en maatschappelijke zelfredzaamheid te bereiken, zodat zij volwaardig kunnen deelnemen aan de Vlaamse gemeenschap. Integratie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid: nieuwkomers moeten zich inspannen om bij de samenleving te horen, terwijl ook de bredere gemeenschap hen hierin moet ondersteunen. Alleen een verhaal van rechten, plichten en inspanningen aan beide kanten zorgt voor een geslaagde integratie en een samenleving waarin iedereen zicht thuis voelt.

Inburgering is hierin de eerste stap. Het inburgeringstraject voor nieuwkomers is in de vorige regeerperiode aangepast om meer maatwerk en activering te bieden. Hier wordt op verder gebouwd. De Vlaamse identiteit wordt op basis van de Canon van Vlaanderen nog versterkt in de MO-lessen en de minimale score die moet worden behaald om te slagen voor de test wordt verhoogd. Ook wordt het vereiste taalniveau voor NT2 verhoogd naar B1 mondeling en naast de formele taallessen wordt versterkt ingezet op oefenkansen. Wat betreft het betalende karakter van het inburgeringstraject, worden de vrijstellingscategorieën aangepast zodat ze inkomensgerelateerd worden en niet meer op basis van statuten worden toegekend. De retributie voor dit aanbod wordt herbekeken in functie van aanpassing van de vrijstellingen op basis van inkomen. Uit solidariteit met de mensen die bijdragen, bijgedragen hebben of willen bijdragen, stellen we heldere verwachtingen. Daarom coördineer ik het onderzoek dat gevoerd zal worden met de bevoegde collega-ministers, in lijn met de Vlaamse sociale bescherming, voor welke vormen van Vlaamse sociale ondersteuning een verblijfsvoorwaarde van vijf jaar passend zou zijn. Er worden ook voortrajecten voorzien zodat inburgering al kan starten in het land van herkomst en er komt een uitbreiding van de inburgeringsplicht voor arbeidsmigranten. In Brussel wordt blijvend sterk ingezet op Nederlandstalig inburgeringsaanbod en de werving van inburgeraars, net zoals in Vlaanderen.

Hoewel de werkzaamheidsgraad van nieuwkomers is gestegen, blijven er aanzienlijke hindernissen. Ik wil dan ook blijvend inzetten op de tewerkstelling van nieuwkomers. We moeten ook kijken naar de mogelijke drempels, vooral voor kortgeschoolden die vaak basiscompetenties missen. Ook voor midden- en hogeschoolden vormen de lange procedures voor diploma-erkenning en beperkte kennis van het Nederlands obstakels. Om deze drempels weg te nemen, is een gecoördineerde aanpak nodig tussen de beleidsdomeinen Onderwijs, Werk en Sociale Economie, met focus op sociale mobiliteit, werk en opleiding. Vanaf de start van het inburgeringstraject wordt ingezet op werk en taalverwerving als complementaire processen. Er is speciale aandacht voor opleidingen in knelpuntberoepen en extra ondersteuning voor kortgeschoolde nieuwkomers, die kunnen worden verplicht om beroepsopleidingen of tweedekansonderwijs te volgen. Voor inburgeraars die na hun traject extra begeleiding nodig hebben, zijn vervolotrajecten gepland, waarbij reguliere diensten en voorzieningen worden ingezet. Snelle erkenning van

buitenlandse diploma's wordt bevorderd, en kandidaat-nieuwkomers worden al tijdens de visumaanvraag geïnformeerd over erkenningsmogelijkheden. Daarnaast worden bedrijven die nieuwkomers tewerkstellen ondersteund, met focus op Nederlands leren op de werkvloer. De samenwerking met relevante sectoren is cruciaal om het aanbod van taalondersteuning te verbeteren en taal oefenkansen in de werksetting te versterken. De proeftuinen die zijn opgezet zullen op deze aspecten inzetten en we bekijken structurele verankering als ze succesvol zijn.

De integratie en inburgering van personen van buitenlandse herkomst zijn verantwoordelijkheden die zich uitstrekken over diverse beleidsdomeinen zoals werk, onderwijs, welzijn, sport, Een effectieve aanpak vereist een gecoördineerde en horizontale samenwerking waarbij elk beleidsdomein een bijdrage levert. Ik zal dit coördineren en hierin ook preventie van discriminatie en racisme meenemen. Een goede afstemming met het federale beleid is ook cruciaal, onder meer in het kader van de nieuwkomersverklaring in de verblijfwet, voor een systematische samenwerking tussen inburgeringsdiensten en de Dienst Vreemdelingenzaken in het kader van de beoordeling van het tijdelijke verblijfsrecht en van de toekenning van het permanente verblijfsrecht, het wegwerken van praktische en juridische drempels voor inburgering in het land van herkomst en het informeren van kandidaat-nieuwkomers bij de visumaanvraag over de mogelijkheden van diploma-erkenning zodat ze hun aanvraag al kunnen voorbereiden. Daarnaast ijveren we op het Europese niveau om de inburgeringsplicht en minstens ook de plicht om het Nederlands te leren mogelijk te maken voor situaties waar dat vandaag uitgesloten is.

Om het samenleven te versterken wil ik volop inzetten op nabijheid, betrokkenheid en verbinding om te vermijden dat bepaalde problematieken het samenleven overnemen. Het stimuleren van dialoog, ontmoeting en verbinding is belangrijk om de sociale cohesie in onze samenleving te versterken. Enkel door in contact te komen met elkaar en elkaar te leren kennen, kunnen vooroordelen bestreden worden en kan het begrip voor elkaar verbeteren. Ik maak hiervoor werk van een sociaal cohesieplan en treed ook in overleg met collega-ministers om de krachten ter zake te bundelen. Nederlands, werk en onderwijs zijn daarbij de prioritaire uitdagingen. Ook binnen mijn eigen bevoegdheden zorg ik voor wederzijdse versterking van initiatieven door de koppeling aan het plattelandspact en de stadsvernieuwingaanpak. Ik zal wijken met extra integratie-uitdagingen ondersteunen bij hun doortastende aanpak om sociale samenhang te versterken en samenwerken voor een beleid op maat.

Via genuanceerde beeldvorming wil ik onderwerpen die vaak (soms onbewust) vanuit stereotypering, framing of vooroordelen worden benaderd, op een eerlijke en evenwichtige manier in beeld brengen.

Dankzij onze gedeelde taal – in ons geval het Nederlands – is er dialoog mogelijk met elkaar, kunnen we het wederzijds begrip verhogen en versterken we de sociale cohesie in onze samenleving. Om iedereen volwaardig te laten deelnemen aan onze samenleving, zet ik daarom maximaal in op de kennis van het Nederlands. We voeren een sterk en coherent taalbeleid dat Nederlands leren, oefenen en gebruiken, stimuleert. Ook dit is een horizontale opdracht waar alle beleidsdomeinen moeten aan meewerken. In het regeerakkoord zijn hierrond reeds tal van engagementen opgenomen, die ik zal meenemen in de horizontale aanpak van het integratiebeleid. De agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel spelen hierin een centrale rol .

Personen die het Nederlands nog onvoldoende beheersen moeten maximaal geïnformeerd en doorverwezen worden naar het bestaande NT2-aanbod. Hiervoor voorzie ik, samen met de minister bevoegd voor Onderwijs, voldoende flexibel aanbod. Hoewel het belangrijk is dat anderstaligen zo snel mogelijk Nederlands kennen, zijn taaloverbruggende en communicatie-ondersteunende instrumenten, zoals duidelijk Nederlands, sociaal tolken en vertalen en taalhulp ook nodig. Hiervoor verken ik de mogelijkheden van

vertaaltechnologieën en artificiële intelligentie voor een betere en efficiëntere dienstverlening.

Ook de preventie van en de strijd tegen gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatiemoet verder worden gevoerd, in de eerste plaats via een transversaal beleid. Ik zal de coördinatie hiervan opnemen, samen met mijn collega-ministers van Vlaamse Justitie en Welzijn. Het decreet van 22 maart 2024 over het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie biedt de basis voor het beleid voor de komende jaren. Het bepaalt de samenwerking en de afstemming met alle relevante actoren, het voorziet in een Vlaamse coördinatiestructuur en een geïntegreerd actieplan op basis van een actuele omgevingsanalyse. Ik zal de coördinatie hiervan opnemen. Ik zal afstemmen met de federale overheid, onder meer om een interfederaal samenwerkingsakkoord te bekomen, zodat er een overkoepelend juridisch kader komt voor de LIVC's. Daarnaast zal ik middelen ter beschikking stellen om steden en gemeenten in hun lokale regierol te versterken en ondersteuningsaanbod te voorzien via partnerorganisaties.

Tot slot wil ik benadrukken dat een sterk samenleven-, integratie- en inburgeringsbeleid ook nood heeft aan sterke partners om mee samen te werken. Daarom reken ik op de knowhow en deskundigheid van de Agentschappen Integratie en Inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel, maar ook van de lokale besturen, andere overheden en (middenvelds)organisaties om van het beleid een succes te maken.

IV. OMGEVINGSANALYSE

Inleiding

In Vlaanderen wonen 6.774.807 burgers, elk met een unieke mix van kenmerken, zoals herkomst, moedertaal, geslacht, fysieke eigenschappen, levensbeschouwing, etc. Deze diverse rijkdom komt samen in de steden en gemeenten, buurten, wijken en straten doorheen Vlaanderen. Het integratie- en inburgeringsbeleid en het samenlevenbeleid streven ernaar een warme en welvarende samenleving te creëren waaraan iedereen volwaardig en evenredig kan deelnemen, ook wie nieuw is of extra ondersteuning nodig heeft. Daartoe wordt op 2 sporen gewerkt. Het integratie- en inburgeringsbeleid en het samenlevenbeleid zet in op dynamieken die het samenleven versterken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het versterken van de sociale cohesie en het versterken van een gemeenschappelijke taal. Dynamieken die het samenleven ondermijnen, worden bestreden. Daarom zet het beleid in op de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie.

Het integratie- en inburgeringsbeleid en samenlevenbeleid richten zich op de hele maatschappij waarbij we vertrekken vanuit wederzijds respect, met gelijke rechten en plichten voor iedere inwoner. Hierbij hebben we extra aandacht voor sommige doelgroepen die geconfronteerd worden met bijkomende drempels. Het is dus noodzakelijk om voor die burgers beleidsinitiatieven te nemen opdat ze werkelijk volwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij en hun zelfredzaamheid kunnen verhogen. Bijvoorbeeld middels begeleiding te weg naar een gepaste job vinden, toegang te bieden tot kinderopvang, om personen met een handicap recht te bieden op inclusief onderwijs,....

Vanuit het integratie- en inburgeringsbeleid ligt hierbij de focus op personen van buitenlandse herkomst en anderstaligen.

Context van ons Integratie- en Inburgeringsbeleid

Migratie in Vlaanderen en België kent een rijke geschiedenis. In de naoorlogse jaren kwam er migratie op gang die mensen aantrok van eerst Italië en later Marokko en Turkije om in onze mijnen, onze serres, de bouw en onze meubelsector te komen werken. Ook toen de economische motor stilviel bleef de huwelijksmigratie en de gezinshereniging doorlopen gedurende de jaren '70 en '80. De globalisering, de toegenomen mobiliteit en de Europese eenmaking hebben sindsdien de migratie vanuit diverse herkomstlanden nog meer gestimuleerd en onze samenleving meer divers gemaakt.

%^{1.2})³. Het voorbije decennium kwamen jaarlijks tussen de 30.000 en 65.000 meerderjarige nieuwkomers aan in Vlaanderen⁴.

Vlaanderen evolueerde op een halve eeuw van een vrij homogene samenleving naar een samenleving waarin de herkomst van Vlamingen steeds diverser wordt. Begin 2024 woonden er in het Vlaamse Gewest bijna 1.856.000 personen van buitenlandse herkomst, dit komt overeen met 27% van de bevolking. In 2000 ging het om 10%⁵. Bij de jongere leeftijdsgroepen ligt het aandeel hoger, zo is begin 2024 42% van de 0-17-jarigen van buitenlandse herkomst⁶. 6 op de 10 personen van buitenlandse herkomst zijn afkomstig uit een land buiten de EU27. Iets meer dan de helft van de personen van buitenlandse herkomst (55%) is geboren in het buitenland (eerste generatie)⁷. Het voorbije decennium

⁴ Jaarrapport Inburgering 2023, Agentschap Binnenlands Bestuur

⁵ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-naar-herkomst>

⁶ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst#figures>

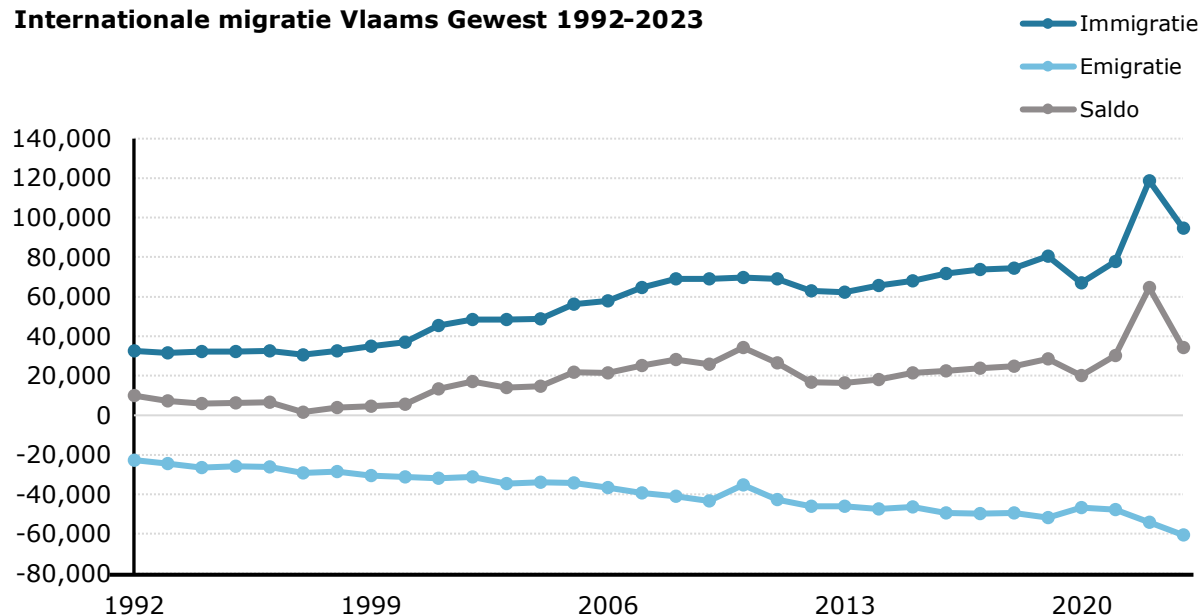
⁷ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-naar-herkomst>

kwamen jaarlijks tussen de 30.000 en 65.000 meerderjarige nieuwkomers aan in Vlaanderen.⁸

Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest liggen de aandelen personen van buitenlandse herkomst hoger, met respectievelijk 35% en 77%.⁹

Ten eerste hangt de groeiende diversiteit samen met de toegenomen internationale migratie. Het Vlaamse Gewest kende in de loop van 2023 ongeveer 94.700 immigraties vanuit het buitenland en 60.500 emigraties naar het buitenland.

Internationale migratie Vlaams Gewest 1992-2023

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Noot: Breuk in tijdreeks vanaf 2010

Al vele jaren vertoont de internationale migratie van en naar het Vlaamse Gewest een positief saldo. In 2022 lagen zowel het aantal immigraties als het migratiesaldo veel hoger dan in voorgaande jaren. Dat is voornamelijk toe te schrijven aan de oorlog in Oekraïne die zorgde voor een vluchtelingenstroom naar ons land en de rest van Europa. Oekraïners stonden in 2022 helemaal bovenaan in de top 10 van nationaliteiten bij de totale internationale immigratie naar het Vlaamse Gewest (33.565 personen). In 2023 is het aantal immigranten lager dan in 2022 en zijn Roemenen de grootste groep (11.161), gevolgd door Oekraïners (8249), Nederlanders (8038) en Bulgaren (4150). In de top 10 van nationaliteiten zitten ook 3 niet-Europese nationaliteiten (Turkije met 3204 personen, Marokko met 2957 personen en Afghanistan met 2670 personen)¹⁰.

Naast internationale migraties kent Vlaanderen ook migraties van niet-Belgen uit de andere gewesten. Bij de migratiebewegingen van en naar het Brusselse Gewest in de periode 2021-2023 hadden bijna 2 op de 3 migranten de Belgische nationaliteit. Dat was ook zo bij de migratiebewegingen van het Waalse naar het Vlaamse Gewest. Bij de migratie van het Vlaamse naar het Waalse Gewest waren bijna 8 op de 10 uitwijkelingen Belg (77%).¹¹

⁸ Jaarrapport Inburgering 2023, Agentschap Binnenlands Bestuur

⁹ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-naar-herkomst>

¹⁰ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/internationale-migratie#oekraïners-veruit-grootste-groep-onder-buitenlandse-immigranten>

¹¹ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/interne-migratie>

Prognoses van het Federaal Planbureau¹² gaan uit van een stabilisatie van de migratiestromen op lange termijn. Dit is het resultaat van een minder dynamische immigratie uit de andere EU-lidstaten de komende decennia en een toename van de immigratie uit landen buiten de EU. De vooruitzichten geven een internationaal migratiesaldo voor het Vlaams Gewest van ongeveer 10.000-12.000 personen.

Ten tweede hangt de toenemende diversiteit ook samen met demografische evoluties. Ook zonder nieuwe migratie zorgt de leeftijdsstructuur van de samenleving voor een verdere diversifiëring. De bevolking van buitenlandse herkomst is gemiddeld genomen jonger dan de bevolking van Belgische herkomst. Het jongere leeftijdsprofiel heeft als gevolg dat het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking bij de jongste leeftijdsgroepen duidelijk hoger ligt dan het algemene percentage van 27%. Begin 2024 is 42% van de 0- tot 17-jarigen in het Vlaamse Gewest van buitenlandse herkomst (in 2016 bedroeg dit aandeel 33%). Bij de 18-64-jarigen gaat het om 29% en bij de 65-plussers om 8% (zie Statbel, structuur van de bevolking naar herkomst¹³). In een stad als Antwerpen is dit nog veel meer uitgesproken, daar zijn 78% van de 0- tot 17-jarigen van buitenlandse herkomst (zie lokale integratiescan 2024 Stad Antwerpen).

De diversiteit neemt in bijna alle steden en gemeenten toe, zowel in centrumsteden als in plattelandsgemeenten. Deze demografische evolutie kent wel een ongelijke ruimtelijke spreiding binnen Vlaanderen. Het aandeel personen van buitenlandse herkomst ligt al enkele decennia het hoogst in de grootsteden Antwerpen en Gent, in de grensstreek met Nederland, in de Limburgse mijnstreek en in de Vlaamse rand. Ook andere centrumsteden kennen een relatief hoog aandeel. Het laatste decennium is de diversiteit ook sterk toegenomen onder andere in de Denderstreek, de vervoerscorridors tussen Antwerpen, Gent en Brussel en de kernen van Zuid-Limburg. De uitdagingen die hiermee gepaard gaan zijn acuter wanneer de bevolking in slechts één decennium sterk en snel is gediversifieerd, zoals in de Denderstreek. Het is de combinatie van spreiding, opschaling en de snelheid van diversifiëring die de ruimtelijke en sociale impact in wijken, steden en gemeenten of ruimere regio's bepaalt.¹⁴

¹² <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/bevolkingsvooruitzichten#news>.

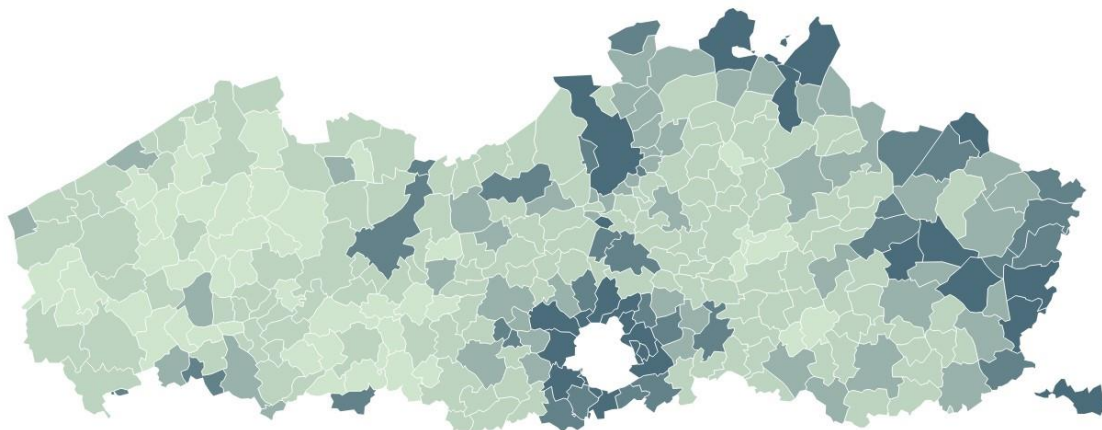
¹³ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst#news>

¹⁴ Vandekerckhove B., Geldof D., De Decker P., Vanhaeren R., Van Damme W., Van Hulle M., Schillebeeckx E., Balcaen R., (2022), Atlas Superdiversiteit Vlaanderen - Toekomstverkenningen: Ruimtelijke verkenning van een superdiverse samenleving; uitgevoerd in opdracht van Departement omgeving

Bevolking van buitenlandse herkomst

Gemeenten van Vlaams Gewest, 2024, in %

■ <10 ■ 10-<20 ■ 20-<30 ■ 30-<40 ■ >=40

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Naast een kwantitatieve toename van de diversiteit (veel meer diversiteit) is er ook een kwalitatieve toename van de diversiteit (diversiteit binnen de diversiteit). Dit wordt ook wel de superdiversiteit genoemd. Waar migranten in het verleden uit een beperkt aantal landen van herkomst kwamen, zien we vandaag migratie vanuit alle hoeken van de wereld. Momenteel wonen er meer dan 190 verschillende herkomstnationaliteiten in Vlaanderen, elk met hun eigen taal, cultuur, religie, sociaaleconomische positie, migratieverhaal.

Deze migratie evoluties brengen zowel opportuniteiten als uitdagingen voor de samenleving met zich mee. Om in te spelen op de situaties en dynamieken die verbonden zijn met de gevolgen van migratie voeren we een integratie-en inburgeringsbeleid. Hierbij gaan we uit van een wederkerigheid en inspanningen die gebeuren door de nieuwkomers en de ontvangende samenleving. Kortom iedereen die in Vlaanderen woont heeft rechten en plichten om bij te dragen aan de samenleving en het vreedvol en veilig samenleven mogelijk te maken.

Onderzoek, data-analyses en surveys stellen vast dat de groeiende diversiteit in Vlaanderen zich niet in evenredige deelname vertaalt op de verschillende samenlevingsdomeinen. Personen en gezinnen met buitenlandse herkomst kampen op allerlei vlakken met grote uitdagingen, waarbij bepaalde groepen uiterst kwetsbaar zijn (bv. Roma). De maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst is hierdoor op tal van domeinen minder goed dan die van personen van Belgische herkomst. Personen van buitenlandse herkomst doen het op vlak van onderwijs en op de arbeidsmarkt minder goed, en er is sprake van gezondheidsongelijkheid. Ze beschikken vaker over een lager huishoudinkomen en lopen een hoger risico op armoede. Ze worden ook vaker dan de andere herkomstgroepen geconfronteerd met een minder stabiele en kwalitatieve huisvestingssituatie, ervaren vaker mentale gezondheidsproblemen en participeren minder aan het verenigingsleven, aan cultuur en politiek.

Volgens de EU-SILC-enquête⁴ van 2023 leven maar liefst 810.000 inwoners (12.2%) van het Vlaams Gewest in armoede of sociale uitsluiting. Personen geboren buiten de EU hebben het hoogste risico om in armoede terecht te komen. We zien ook dat meer dan 1 op 3 kinderen van moeders met een niet-EU geboortenationaliteit in kansarmoede wordt

geboren¹⁵. De Barometer Samenleven geeft aan dat de helft van de personen met niet-EU herkomst van de eerste generatie geen onverwachte kost van 1100 euro kan betalen (t.o.v. 14% van de respondenten met Belgische herkomst en 21% van de respondenten met EU-herkomst).

De economische groei en de krapte op de arbeidsmarkt hebben de voorbije 10 jaar gezorgd voor een grotere werkzaamheidsgraad bij personen van buitenlandse herkomst. Toch blijven de verschillen naar herkomstregio, geslacht en leeftijd groot. Dat is vooral het geval voor personen van niet-EU-herkomst. Er is onder meer sprake van een lagere werkzaamheidsgraad bij personen van niet-EU-herkomst en een hogere tewerkstelling van deze groep in speciale arbeidsregimes, in specifieke sectoren en tegen lagere verloning. Ook is de werkzaamheidsgraad van vrouwen geboren buiten de EU slechts 48%. Dat is 27 procentpunten lager dan bij vrouwen geboren in Vlaanderen. Bovendien zijn deze vrouwen zwaar oververtegenwoordigd in de dienstencheque-sector (46%): veel vrouwen, ook hoger geschoolden die een andere job ambiëren, vinden geen aansluiting op de reguliere (niet-gesubsidieerde) arbeidsmarkt. Ook nieuwkomers ouder dan 45 jaar vinden veel moeilijker een job. Zelfs voor de tweede generatie is de kloof in werkzaamheidsgraad groot. Oorzaken voor die lagere tewerkstelling zijn o.a. taaldrempels, drempels in het onderwijs, een slechtere woonsituatie en discriminatie. Personen geboren buiten België werken vaker in kortgeschoolde jobs met minder gunstige werkomstandigheden, tijdelijk werk en in jobs onder het niveau van hun diploma. Ze hebben vaker een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

Hoewel onderwijs een motor voor sociale mobiliteit zou moeten zijn, schetsen de cijfers een heel ander beeld. In 2023 heeft 1 op 4 leerlingen met andere taal als thuistaal in het zesde leerjaar minstens 1 jaar schoolse vertraging; jongeren met ouders van buitenlandse herkomst stromen vroegtijdig ongekwalificeerd uit (25%). De sociaaleconomische achtergrond blijft bepalend voor leerprestaties (uit OESO en PISA rapporten). Ook in het lerarenkorps blijven personen van buitenlandse herkomst zwaar ondervertegenwoordigd. Slechts 7% van de leerkrachten is van buitenlandse herkomst.

Ook op vlak van huisvesting merken we een herkomstkloof. Gegevens van de EU-SILC¹⁶ voor het Vlaams Gewest uit 2020 tonen aan dat niet-Belgen minder vaak een woning bezitten dan Belgen. Bij personen met de Belgische nationaliteit is 79% eigenaar van een woning, terwijl dat bij personen met een EU-nationaliteit 59% is en bij personen met een niet-EU nationaliteit 41% is. Uit deze gegevens blijkt ook dat 19% van de personen met niet-EU nationaliteit in een gedepriveerde woning woont, tegenover 14% en 16% van de personen met respectievelijk EU en Belgische nationaliteit. 19% van de personen met niet-EU nationaliteit woont in een woning met te weinig kamers voor de gezinsleden, tegenover 7% en 2% van de personen met respectievelijk EU en Belgische nationaliteit. Uit de administratieve gegevens van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen blijkt dat eind 2020 86% van de sociale huurders een Belgische nationaliteit had, 4% een EU-nationaliteit en 8% een niet-EU nationaliteit.¹⁷

Ook op vlak van vrijetijdsparticipatie zijn verschillen te zien, ook bij jongeren. In Vlaanderen neemt 7 op 10 van de jongeren deel aan activiteiten van een vereniging, velen ook in de organisatie van activiteiten, in de leiding of het bestuur. Minder dan 1 op 10 deed dit nog nooit. Maar niet door alle jongeren. Er zijn lagere participatiecijfers in de meer populaire verenigingstypes voor jongeren in een maatschappelijke kwetsbare positie. Bv. jongeren met ouders zonder diploma secundair onderwijs: 59% nam nog nooit deel aan een sportvereniging, 65% nooit aan een jeugdvereniging, 68% nooit aan een cultuurvereniging. Ook jongeren met buitenlandse herkomst die BSO of arbeidsmarktfinaliteit volg(d)en, uit gezinnen die moeilijk rondkomen scoren systematisch

¹⁵ <https://www.barometersamenleven.be/themas/Financiele-draagkracht>

¹⁶ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/maatschappelijke-positie-en-participatie-van-personen-van-buitenlandse-herkomst>

¹⁷ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/maatschappelijke-positie-en-participatie-van-personen-van-buitenlandse-herkomst>

minder goed: ze zijn vaker nog nooit deelnemer geweest. Er is een meer divers beeld wat betreft sociale verenigingen en doelgroepgerichte verenigingen ('kansengroepen' nemen vaker deel)¹⁸. In de SID-survey vroegen we aan de respondenten of ze de voorbije 12 maanden deelnamen aan een hobby-, muziek- of kunstvereniging. Daar zien we dat 23% van de respondenten van Belgische herkomst deelnemen aan dat soort verenigingen, wat beduidend meer is dan de buitenlandse herkomstgroepen waar het aandeel tussen de 7% en 16% ligt. Ook op basis van de SID-survey neemt 35% van de respondenten van Belgische herkomst deel aan een activiteit van een sport- of supportersvereniging. Dat aandeel ligt beduidend hoger dan de buitenlandse herkomstgroepen waar maximum 2 op de 10 respondenten hieraan deelneemt.

Specifiek naar nieuwkomers toe weten we uit de kruispuntbank inburgering dat de voorbije jaren er jaarlijks tussen de 42.000 en 48.000 zijn aangekomen in Vlaanderen.¹⁹ De top-5 landen van herkomst van personen die zich aangemeld hebben bij één van de drie agentschappen integratie en inburgering zijn Marokko, Afghanistan, Oekraïne, Syrië en Turkije. Vooral het aantal nieuwkomers van buiten de EU steeg ongeveer tot 30.000 in 2023. Op basis van de verblijfsstatus blijkt dat 27% van de nieuwkomers in 2023 arbeidsmigranten zijn, 14% gezinsherenigers met derdelanders. 11% was tijdelijk ontheemde en 8% studenten van buiten de EU. Ongeveer een kwart van de nieuwkomers is verplicht om een inburgeringstraject te volgen. 24.912 personen ondertekenden voor het eerst een inburgeringscontract in 2023. Daarvan was in het Vlaamse Gewest 52% verplicht een inburgeringscontract te ondertekenen en 48% koos hier vrijwillig voor. In 2023 werden 1.175 inbreukdossiers doorgestuurd naar de handhavingsambtenaren. Zij hebben in 2023 620 keer een boete uitgeschreven²⁰.

De talrijke spanningen en onzekerheden in de wereld hebben een aanzienlijke invloed op migratiestromen. Ook in Vlaanderen is dat voelbaar. Tot en met september 2024 dienden in België 28.391 personen een verzoek om internationale bescherming in. De belangrijkste herkomstlanden van verzoekers om internationale bescherming in 2023 waren Syrië, Afghanistan, Palestina, Turkije en Eritrea. De beschermingsgraad in 2023, dat wil zeggen het aantal verzoeken waarin het CGVS oordeelde dat de verzoeker daadwerkelijk bescherming nodig had, ligt op 47,4%.

Context waarbinnen we samenleven met elkaar

De samenleving is de afgelopen decennia sterk veranderd. Migratie, vergrijzing, veranderende samenlevingsvormen, technologische innovaties, klimaatverandering, ... zijn motoren van verandering. De persoonlijke keuzevrijheid van het individu is toegenomen in verhouding tot de door de staat, religie, familie of lokale leefgemeenschap opgelegde referentiekaders. De stabiliteit en dus ook de samenhang van de samenleving kan hierdoor onder druk komen te staan. Het vraagt een actieve inspanning van het individu, de buurt, de lokale overheden en regionale overheid om de sociale cohesie te versterken en het wederzijds begrip te vergroten.

Er zijn heel wat aspecten die impact hebben op sociale cohesie, zowel in de stad als op het platteland. Wat hierbij oorzaak is en wat gevolg, is niet altijd eenduidig te onderscheiden. Er is alvast een sterke wisselwerking tussen de volgende aspecten:

- (1) Vertrouwen is een belangrijk element om tot sociale cohesie²¹ te komen. Zonder vertrouwen gaan mensen geen contacten aan wat dan weer als gevolg heeft dat er geen begrip ontstaat. Uit de gemeente- en stadsmonitor 2024 blijkt dat 32 procent

¹⁸ <https://www.jeugdonderzoekplatform.be/wp-content/uploads/2024/02/Inleidende-plenaire-sessie.pdf>

¹⁹ [jaarrapport_inburgering_2023_v3jblz.pdf \(vlaanderen.be\)](#)

²⁰ Meer cijfers over inburgering zijn te vinden op: <https://www.vlaanderen.be/samenleven/cijfers-en-onderzoek>

²¹ Putnam, R. D. (2007). Et pluribus unum: diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte prize lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30,137 – 174.

van de Vlamingen veel vertrouwen heeft in de medemens, 58 procent heeft een neutrale houding. Wat het gemeentebestuur betreft heeft 29 procent veel vertrouwen en 47 procent neutraal. 56 procent voelt zich voldoende geïnformeerd, zij het dan vooral over activiteiten voorzieningen, over beslissingen van het bestuur bedraagt dit 43 procent.

- (2) De houding die de bevolking heeft ten opzichte van diversiteit is een belangrijke component van sociale cohesie. Uit de gemeente- en stadsmonitor 2024 blijkt dat 32 procent van de bevolking positieve houding heeft ten opzichte van diversiteit, 45 procent staat hier neutraal tegenover. Hoewel de positieve houding ten opzichte van deze diversiteit globaal genomen licht is toegenomen, zijn er grote verschillen tussen de steden en gemeenten.
- (3) Het gevoel erbij te horen verwijst naar het feit of mensen zich verbonden voelen met de maatschappij waarin ze leven, of ze zich thuis voelen en of ze het gevoel hebben om evenveel kansen te krijgen als anderen. In de SID-survey 2022 beschrijven enkele indicatoren het gevoel er al dan niet bij te horen: meer dan 80% van de respondenten voelt zich thuis in België. Toch zien we ook een aantal negatieve tendensen. Zo heeft van de bevraagde groepen minder dan de helft van de respondenten van Marokkaanse, Turkse, Congolese en Afghaanse herkomst het gevoel dat de samenleving hun inspanningen om erbij te horen waardeert..
- (4) Door het aangaan en onderhouden van sociale contacten kan het onderlinge vertrouwen toenemen, wat dan weer kan bijdragen tot samenhang in de maatschappij en een sterker sociaal weefsel. Zo'n contacten kunnen ontstaan op plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten zoals op het werk, op school, in de buurt en in de vrije tijd. Uit de SID-survey blijkt dat mensen de meest diverse contacten hebben via het werk of in hun buurt.

Ontmoetingen op school, in de buurt, op het werk kunnen uitgroeien tot duurzamere relaties. Die netwerken kunnen helpen met het leren van Nederlands, het vinden van een woning of een job. En bovendien toont onderzoek aan dat hoe meer vrienden men heeft van diverse achtergrond, hoe minder bevooroordeeld mensen zijn²².
- (5) Ook engagement is een belangrijk onderdeel van sociale cohesie. Het aandeel personen dat in gemeente- en stadsmonitor 2024 aangeeft actief te zijn geweest om in de buurt, stad of gemeente iets te veranderen, bedraagt 15 procent. 48 procent geeft wel aan om misschien in de toekomst engagement op te willen nemen. 34 procent van de bewoners vindt dat het gemeente- en stadsbestuur voldoende inspanningen levert om de hen te betrekken.
- (6) Aspecten zoals veiligheid en openbare ruimte spelen een cruciale rol. Ook hierrond biedt de gemeente- en stadmonitor inzichten: 20 % van de inwoners ervaart buurthinder en 27 % voelt zich af en toe tot altijd onveilig in de eigen buurt. 68 % geeft wel aan dat er voldoende ontmoetingsplaatsen zijn in de buurt, 16 % is het hiermee oneens.
- (7) Verschil in geloof en geloofsbeleving kunnen maatschappelijke wrijvingen veroorzaken.

36% van de respondenten van Belgische herkomst uit de SID geven het volgende aan: 'mijn geloof is een belangrijk deel van mezelf'. Bij de Marokkaanse, Turkse, Congolese en Afghaanse herkomstgroepen vinden 9 op de 10 respondenten dit. En hoewel bij alle herkomstgroepen 9 op de 10 personen aangeven evenveel respect te hebben voor mensen met een ander geloof, gaat het praktiserend gelovig zijn samen met minder openheid naar LGBT+ en gendergelijkheid. Zij hebben vaker moeite met onderwerpen

²² Pettigrew, T.F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49 (1), p. 65-85.

als seksualiteit en genderidentiteit als onderwerp op school.²³ Multivariate analyse op de data uit 2017 van de SID survey (Maes et.al.2020)²⁴ toont ook aan dat hoe meer gelovig men is (o.b.v. frequentie bidden en deelnemen aan geloofsbijeenkomsten), hoe negatiever men staat tegenover holebiseksualiteit. Verschillen tussen geloofsovertuigingen (christen, moslim of anders) onderling, zijn niet significant.

Ook werd vastgesteld dat bij bijna alle herkomstgroepen (niet de Roemeense) een meerderheid het niet oké vindt indien zijn kind een partner zou hebben van een ander geloof.

Daarnaast zien we dat 17% tot 22% van de personen van Marokkaanse, Turkse, Congolese en Afgaanse herkomst vindt dat ze de Belgische wetten mogen overtreden als deze niet samengaan met de regels van hun geloof. Het gaat dan vooral over het verbod op onverdoofd slachten.²⁵

Specifiek op het platteland komt aandacht voor gemeenschapsvorming en de versterking van het sociale buurtweefsel prominent op de agenda te staan door verschillende maatschappelijke tendensen die zich gelijktijdig afspelen: vergrijzing, terugvallende natuurlijke bevolkingsgroei, migratie, ontgroening, eenzaamheid en armoede.

Het Plattelandsrapport van 2024 stelde hieromtrent het volgende: 'De migratie neemt toe op het platteland. Het gaat zowel om migratie uit het buitenland als uit de andere Belgische gewesten en uit de verstedelijkte gemeenten en centrumsteden. De natuurlijke bevolkingsaan groei is negatief op het platteland en de tendensen van vergrijzing en ontgroening zijn er sterk voelbaar. Een nieuwe instroom via migratie helpt om te voorkomen dat de plattelandsgemeenten verder vergrijzen en leeglopen. Daarbij mag de typische samenhang van dorpsgemeenschappen niet verloren gaan. Ook eenzaamheid is een aandachtspunt. De toenemende gezinsverdunding kan dat effect nog versterken. Het is belangrijk om werk te maken van gemeenschapsvorming zodat de dorpen een nieuwe identiteit kunnen ontwikkelen en hun vroegere levendigheid hervinden'.

In een leefbare en duurzame stad is de buurt de plaats bij uitstek waar menselijk contact in al zijn diversiteit plaats vindt. Een sterk sociaal weefsel heeft een positieve invloed op het vertrouwen van mensen in de samenleving, op betrokkenheid en op participatie in de buurt of stad. Het heeft ook invloed op zelforganisatie, het maatschappelijk engagement en het veiligheidsgevoel van burgers. Sociale contacten, zeker met stadsbewoners met een buitenlandse herkomst, dragen bij tot meer openheid en tolerantie. De Stadscan bij de 13 centrumsteden op basis van de gemeente- en stadsmonitor, toont op dit vlak wel verschillen met de Vlaamse gemiddelden. Ten opzichte van 2017 hebben minder stedelingen minstens wekelijks contacten met familie, vrienden of kennissen. Het sociaal weefsel in de buurt ligt met 41% bij stedelingen ook lager dan het Vlaamse gemiddelde van 48%. Ook het zich thuis voelen in de buurt ligt iets lager, namelijk 82% ten opzichte van 86%. De stedelingen voelen zich gemiddeld ook iets minder veilig.

Taal als verbindende factor

De toegenomen diversiteit in Vlaanderen weerspiegelt zich ook in het aantal gesproken talen. We weten dat mensen die een cursus Nederlands als tweede taal volgden meer dan 135 verschillende moedertalen spreken. Deze taaldiversiteit bestaat ook bij de bevolking die in België opgroeit. Bij de kinderen in het Vlaamse kleuteronderwijs (Vlaanderen en Brussel) heeft 28% van de leerlingen niet het Nederlands als thuistaal. Bij leerlingen in het lager onderwijs is dat 25%, bij leerlingen in het gewoon secundair onderwijs 21%

²³ Zo blijkt uit het lopende kwalitatieve onderzoeker ter verdieping van de SID. Dit onderzoek wordt afgerond in het voorjaar 2025.

²⁴ <https://samenleven-in-diversiteit.vlaanderen.be/analyses>

²⁵ Zo blijkt uit het lopende kwalitatieve onderzoeker ter verdieping van de SID. Dit onderzoek wordt afgerond in het voorjaar 2025.

(schooljaar 2022-2023). Dit ligt voor elke groep 8 à 9 procentpunten hoger dan voor het schooljaar 2013-2014²⁶.

In deze enorme rijkdom aan talen is het belangrijk om ook een gemeenschappelijke en verbindende taal te hebben. Zo kunnen we met elkaar communiceren, informatie uitwisselen en in verbinding staan. Taal speelt een sleutelrol in samen leven²⁷. In Vlaanderen is die gemeenschappelijke taal het Nederlands.

Internationaal onderzoek bevestigt dat het beheersen van de taal van de ontvangende samenleving (een "tweede taal") een belangrijke rol speelt in het integratietraject. Een goede beheersing van de taal zorgt voor kansen op vlak van welzijn, socialisering, toegang tot de arbeidsmarkt en het onderwijs²⁸. We zien dat Nederlands leren loont op de arbeidsmarkt. Van wie A1 behaalt, is na 3 jaar gemiddeld 41% aan het werk, wie A2 behaalt 50% en wie B1 of meer behaalt 56%. Geslacht, leeftijd van aankomst in België, scholingsniveau en migratiereden hebben invloed op de positieve impact van een hoger niveau van NT2 en op het hebben van werk.

Verder blijkt uit de OESO-evaluatie van het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid²⁹ dat een beperkte kennis van het Nederlands voor 16% van personen niet geboren in de EU de grootste barrière is in de zoektocht naar werk. Dit aandeel is bij de hoogste binnen de Europese Unie. 8 op de 10 vacatures gepubliceerd door VDAB vereist een (zeer) goede kennis van het Nederlands. Bijkomend blijkt uit dat rapport dat taalachterstand bij vrouwen een grotere impact heeft op hun loopbaan. Volgens het onderzoek komt dit doordat vrouwen vaker sociale beroepen invullen dan mannen waarvoor een degelijke taalkennis een voorwaarde is.

Wat onderwijs betreft, blijkt uit de Barometer Samenleven³⁰ dat kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands een verhoogde kans hebben op schoolachterstand.

Wetenschappelijk onderzoek bevestigt dat taalbarrières in de hulpverlener/patiëntrelatie leiden tot een verhoogd risico op misverstanden, onvolledige informatie-uitwisseling, gedaalde therapietrouw, toename van technische onderzoeken, medische fouten en uiteindelijk hogere gezondheidskosten. Ook het psychosociaal welzijn van de zorgverlener kan door een taalbarrière onder druk komen te staan³¹.

In de bevraging Barometer Samenleven geeft meer dan 90% van personen van de tweede generatie EU en niet-EU herkomst aan dat ze (zeer) goed Nederlands spreken. Van de EU-herkomstgroep 1e generatie spreekt 69% (zeer) goed Nederlands. Van de niet-EU-herkomstgroep 1e generatie spreekt 58% (zeer) goed Nederlands.

Personen van buitenlandse herkomst die het Nederlands niet geleerd hebben tijdens het opgroeien (tweede generatie of jong naar Vlaanderen gekomen), leren dit het vaakst via een opleiding NT2. In vergelijking met 2017 is het aandeel dat Nederlands op deze manier geleerd heeft, ook gestegen.

Het OESO-rapport geeft aan dat ondanks de hoge participatie van nieuwkomers in cursussen Nederlands als tweede taal (NT2) (7 op de 10 niet-EU nieuwkomers heeft NT2

²⁶ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/leerlingenkenmerken>

²⁷ Esser, H. (2006). Migration, language, and integration: WZB.

Het belang van taal kan opgesplitst worden in drie essentiële functies (1) taal als hulpbron om andere hulpbronnen te verkrijgen (namelijk in opleidingen, arbeidsmarktpositie,...), (2) taal als symboolfunctie (uitdrukken van wensen en noden, persoonlijke identificatie) en (3) taal als communicatiemiddel (elkaar begrijpen, contacten leggen met bevolking).

²⁸ Pot, A., Keijzer, M., & De Bot, K. (2020). The language barrier in migrant aging. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 23(9), 1139-1157.

²⁹ <https://www.oecd.org/migration/skills-and-labour-market-integration-of-immigrants-and-their-children-in-flanders-4ea309cb-en.htm>

³⁰ Bron Barometer Samenleven

³¹ [Onderzoek Kom op tegen Kanker](#)

gevolgd) en de nadruk op het belang van taal in het vinden van werk, slechts een beperkt aandeel verder geraakt dan een basiskennis A2. Van de inburgeraars die een inburgeringscontract ondertekenden tussen 2015 en 2019 behaalden 6 op de 10 personen binnen de drie jaar A2 maar slechts 16% B1 of hoger. Na 6 jaar heeft 76% van de inburgeraars A2 behaald en 26% B1 of hoger³². Uit het onderzoek blijkt ook dat vluchtelingen en gezinsmigranten, vrouwen, personen zonder kleine kinderen, een jongere leeftijd bij aankomst en hoger geschoolden vaker en sneller het Nederlands verwerven.

Verder blijkt dat anderstaligen vaak Nederlands spreken op het werk en in de buurt. Toch spreekt een derde van de anderstaligen van bijna alle groepen zelden tot nooit Nederlands op het werk. Werken is dus niet voor iedereen een garantie op oefenkansen Nederlands. Uit recent onderzoek dat dat NT2-cursisten met een job niet noodzakelijk meer leerwinst boeken aan de start van hun leertraject. Zo geeft een derde van de anderstaligen van bijna alle groepen aan zelden tot nooit Nederlands op het werk te spreken. Mensen die werken, krijgen dus niet noodzakelijk voldoende Nederlandse oefenkansen op de werkvloer.³³

Discriminatie en racisme in cijfers

De sociale cohesie kan onder druk komen te staan wanneer inwoners omwille van raciale redenen discriminerend behandeld worden, daarover vernederende uitspraken gebeuren of burgers achtergesteld worden of uitgesloten omwille van persoonskenmerken (zoals leeftijd, geslacht, seksuele oriëntatie, godsdienst, nationaliteit).

In 2023 kwamen bij Unia 2614 meldingen binnen over discriminatie binnen het Vlaams Gewest (38% van het totaal). Daarover werden 655 dossiers geopend. Een dossier wordt geopend als het een melding betreft waarvoor Unia bevoegd is en als de melder een advies of tussenkomst van Unia verwacht. Het aantal klachten, meldingen of ervaringen kunnen niet gelijkgeschakeld worden met effectieve discriminatie, maar de meldingen geven wel een beeld over de regio's en domeinen waarin meldingen worden gemaakt. De meeste dossiers werden in de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen geopend. Unia opende in 2023 202 dossiers voor discriminatie wegens geloof- of levensbeschouwing en 670 voor discriminatie op basis van "raciale" criteria. Respectievelijk 59 en 262 daarvan betroffen feiten op het Vlaamse grondgebied. In 2023 werden bij UNIA in het Vlaams Gewest de meeste dossiers geopend over discriminatie met betrekking tot het domein 'arbeid en werkgelegenheid', zijnde 40% van alle dossiers. Ondanks de maatregelen die hierrond al werden genomen, blijkt uit het OESO-onderzoek, de SID-survey en de Barometer Samenleven dat personen van buitenlandse herkomst nog steeds discriminatie op de arbeidsmarkt ervaren. Deze ervaren vorm van discriminatie stijgt zelfs bij de 2de generatie.

In de periode van 15 maart tot 31 december 2023 nam het Vlaams Mensenrechteninstituut 735 dossiers in behandeling, waarvan 569 discriminatieklachten (77,4%) en 166 meldingen over mensenrechten (22,6%). De meerderheid van de behandelde klachten ging over directe discriminatie (97) en het weigeren van redelijke aanpassingen aan personen met een handicap (97). De klachten situeren zich in eerste orde binnen de domeinen Onderwijs (186), Wonen (103) en Werk (58).

Uit de Survey Samenleven In Diversiteit blijkt dat één op de vijf personen van Poolse, Roemeense en Afghaanse herkomst het voorbije jaar discriminatie heeft ervaren, terwijl

³² Niveaus A1 en A2 worden wel beter geregistreerd dan hogere niveaus, wat zou kunnen wijzen op een (beperkte) onderschatting.

³³ Vanbuel, M., & Deygers, B. (under review). The development of L2 listening and reading comprehension in adults with diverse levels of L1 schooling: A longitudinal study.

dit bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst één op drie is, en bij Congolese herkomst bijna één op twee.

De barometer Samenleven toont dat vooral personen van niet-EU herkomst van de eerste (48%) en tweede (57%) generatie vaak discriminatie ervaren op hun herkomst. Uit het Europees Bureau voor de grondrechten FRA (agentschap van de Europese Unie) blijkt dat 44% van de Belgische respondenten van Afrikaanse herkomst discriminatie ondervond op de woningmarkt in de laatste vijf jaar.

In de diversiteitsbarometer onderwijs van 2018 werd aangetoond dat leerkrachten (fictieve) leerlingen met dezelfde punten anders oriënteren op basis van herkomst en op basis van de socio-economische status (opleidingsniveau en beroep) van de ouders. Leerlingen van buitenlandse herkomst worden vaker georiënteerd naar lagere studierichtingen dan leerlingen van Belgische herkomst met dezelfde punten. Uit de scholierenbevraging van de Scholierenkoepel blijkt dat bijna 1 op de 5 scholieren (18%) ooit zelf al racisme heeft ervaren op school, en dit aantal stijgt tot bijna de helft voor scholieren met ouders die een niet-Europese nationaliteit hebben (49%). Daarnaast geeft de helft van de bevraagde scholieren (47%) aan dat ze al eens getuige zijn geweest van racisme op school.

Het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie

De preventie en de aanpak van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme blijft hoog op de agenda staan van de verschillende overheidsdiensten. Na een periode van meer dan vijf jaar waarin het algemene dreigingsniveau in België als gemiddeld (niveau 2) werd ingeschaald, verhoogde het OCAD op het einde van het jaar 2023 het dreigingsniveau naar ernstig (niveau 3) (n.a.v. o.a. de terroristische aanslag van 16 oktober 2023 en de incursie van Hamas in Israël op 7 oktober 2023).

OCAD schat de dreiging die uitgaat van het islamitisch extremisme in België op dit moment in als ernstig. Hoewel de dreigingen gelinkt aan islamitisch terrorisme/extremisme de belangrijkste blijven, zien we volgens het OCAD steeds meer dreigingen die niet in de klassieke indelingen passen. Er ontstaan nieuwe vormen, zoals klimaatactivisme, anti-virusacties, anti-overheid,... De dreiging die uitgaat van het rechts-extremisme in België wordt door het OCAD op dit moment als gemiddeld beschouwd. De dreiging staat daarmee, net als in veel andere Europese landen, al enkele jaren op de tweede plaats. De dreiging die in België uitgaat van actoren die gelinkt kunnen worden aan een context "buitenland" wordt door het OCAD actueel als gemiddeld ingeschaald. Onder deze tendens vallen alle actoren en dreigingen die verband houden met buitenlandse conflicten en/of politieke spanningen die een zekere impact hebben in ons land.

Met betrekking tot het radicaliseringsproces stelt de VSSE in zijn laatste jaarrapport (over 2023) dat dit de voorbije periode grondig werd gewijzigd. Personen kunnen vandaag op hun eentje gewelddadig radicaliseren door de online toegang tot extremistisch materiaal en ook door contacten met gelijkgestemden die online zeer gemakkelijk te leggen zijn.

De VSSE stelt in zijn jaarrapporten eveneens vast dat de jongste jaren er steeds meer minderjarigen voorkomen in inlichtingendossiers met betrekking tot extremisme. Ze lijken ook alsmat jonger te worden. Waar enige tijd geleden 17- of 18-jarigen in onderzoeken verschenen, springen nu ook jongeren van 16 jaar en zelfs 15 jaar in het oog - al gaat het om erg beperkte cijfers.

In de ledenbevraging³⁴ 2022 van de VVSG meldden 2 op 3 steden en gemeenten signalen van gewelddadige radicalisering. Het betreft een stijging van 18% in vergelijking met de

³⁴

<https://www.vvsg.be/Publiek/VVSG%20Rapport%20Ledenbevraging%20Radicalisering%20Polarisering%202022.pdf>

ledenbevraging van 2020. De meldingen kwamen vooral uit verstedelijkte gebieden, maar ook 51% van de woongemeenten en 39% van de landelijke gemeenten detecteren radicaliseringssignalen.

Ook wordt de samenleving steeds vaker geconfronteerd met schadelijke polarisatie tussen groepen. Schadelijke polarisatie kan ontstaan door binnenlandse of internationale gebeurtenissen en ontwikkelingen (bijv. de aanslagen, de vluchtelingencrisis, internationale conflicten, COVID-19,...). Ook valse informatie, opzettelijk (desinformatie) of onopzettelijk (misinformatie) verspreiden kan schadelijke polarisatie in de hand werken. Het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid speelt daarbij een belangrijke coördinerende en stimulerende rol. Schadelijke polarisatie kan op haar beurt gewelddadige radicalisering uitlokken.

Polarisatie is op zichzelf niet ongewenst. Integendeel. Ideologische of thematische polarisatie zijn net een kenmerk van een gezonde democratische werking, waarin via debat en botsing van ideeën nieuwe waarden en spelregels ingang kunnen vinden. Bij schadelijke polarisatie is sprake van een groeiende sociaal-emotionele afstand, een groeiend wantrouwen en een verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving, die resulteert of kan resulteren in een (toename van) spanningen tussen groepen en in risico's voor de sociale veiligheid. Waarvoor we wel waakzaam zijn, is dat schadelijke polarisatie kan leiden tot het verheerlijken van gewelddadige acties of zelfs tot het daadwerkelijk overgaan tot wetsoverschrijdende handelingen.

V. BELEIDSVELD GELIJKE KANSEN EN INTEGRATIE EN INBURGERING

1. ISE Integratie en Inburgering/ISE Binnenland

De middelen voor de hiernavolgende strategische doelstelling zijn verspreid over 2 inhoudelijke structurelementen: ISE Binnenland (specifiek voor wat het beleid inzake preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie betreft) en ISE Integratie en Inburgering.

Voor het structurelement Integratie en Inburgering wordt volgende prestatie-indicator gekozen:

Benaming	Aantal anderstaligen dat in jaar x-1 voor het eerst werd ingeschreven in een cursus NT2 in Vlaanderen of Brussel
Definitie	Aantal anderstaligen dat in jaar x-1 voor het eerst werd ingeschreven in een cursus NT2 in Vlaanderen of Brussel Deze indicator wordt berekend op de kruispuntbank inburgering.
Laatste gekende waarde	In 2023 werden 37.646 anderstaligen voor het eerst ingeschreven in een cursus NT2.
Streefwaarde	We streven naar een verhoging van het aantal anderstaligen dat Nederlandse les volgt, met aandacht voor de toeleiding van de verschillende doelgroepen.
Beleidsmatige relevantie	OD We versterken de Nederlandse taal als verbindende factor in de samenleving
Budgettaire relevantie	De indicator dekt niet het volledige ISE, maar omvat wel een groot aandeel van de beleidsmaatregelen waar beleidsmiddelen voor worden ingezet (taalbeleid, taaladvisering is een grote kernopdracht van de agentschappen I&I en het Huis van het Nederlands Brussel)

Mijn beleid hanteert aantal leidende principes:

- (1) Transversaal en inclusief. De uitdagingen én oplossingen om samenleven (in diversiteit) mogelijk te maken situeren zich in tal van Vlaamse domeinen, zoals werk, onderwijs, welzijn, wonen, sport, ... Dat wil zeggen dat er een inclusief en transversaal beleid moet gevoerd worden. Het wordt gerealiseerd binnen het algemene beleid van de verschillende beleidsdomeinen, grotendeels via algemene maatregelen en alleen als dat nodig is, via een categoriaal of specifiek aanbod. Het werken aan evenredige participatie en samenleven is dus een gedeelde verantwoordelijkheid van de hele Vlaamse Regering onder coördinatie van de minister van Integratie, Inburgering en Samenleven. De ministers bouwen vanuit hun specifieke bevoegdheden mee aan de doelstellingen van dat beleid. Mijn diensten, het Agentschap Binnenlands Beleid, de agentschappen voor inburgering en integratie (AgII, Atlas, Amal) en het Huis van het Nederlands Brussel, zullen hun expertise en kennis ter beschikking stellen van de andere beleidsdomeinen.
- (2) Actief en gedeeld burgerschap: Een veilige samenleving waaraan iedereen volwaardig en gelijkwaardig deelneemt, is een samenleving waar alle burgers een essentieel onderdeel van zijn en ieder hun steentje bijdraagt om deze beter te laten functioneren. Centraal daarin staan een aantal gedeelde normen en waarden die ook de basis vormen van het samenleven (in diversiteit). Die waarden, zoals de

scheiding der machten, de neutraliteit van de overheid, het actief pluralisme, het gelijkheidsbeginsel, ... zijn dan ook een belangrijk onderdeel van het beleid. Om te kunnen deelnemen aan de maatschappij moeten we individuen en groepen versterken waar nodig. Via empowerment krijgen individuen en gemeenschappen greep op hun eigen situatie en hun omgeving. Tegelijk moeten we erkennen dat er vandaag nog heel wat drempels bestaan die een volwaardige en gelijkwaardige deelname aan de maatschappij verhinderen. Het is essentieel om de uitdagingen te identificeren en doelgerichte maatregelen te nemen om drempels weg te nemen. Dat is niet alleen een kwestie van rechtvaardigheid, maar ook cruciaal om het potentieel van alle burgers te laten bloeien en benutten.

- (3) Samenwerking met andere overheden: Steden en gemeenten zijn onze prioritaire partners. Het lokale bestuursniveau is het best geplaatst om knelpunten vroegtijdig te detecteren, om prioriteiten te bepalen in afstemming met het algemeen beleid van de gemeente of stad en om mee een inclusieve samenleving te creëren. Ook wordt intensief samengewerkt met de federale regering waar het integratie- en inburgeringsbeleid raakt aan de federale bevoegdheid Asiel en Migratie.
- (4) Wetenschappelijk onderbouwd: Het is een cliché, maar meten is weten. Een daadkrachtige overheid heeft zicht op de reële noden in de samenleving en voert op basis van wetenschappelijk verantwoorde informatie haar beleid. Wetenschappelijk onderzoek levert informatie om inzicht te krijgen in de aard, de omvang en oorzaken van achterstellingsmechanismen, in de situatie van de doelgroep, hun noden en leefomgeving, in de problemen die ze ervaren en in de mogelijke oplossingen. Bovendien levert het indicatoren ter opvolging van de evoluties op het terrein en mogelijks de impact van gevoerd beleid. Breed inzetten op wetenschappelijk onderzoek is noodzakelijk om huidige en toekomstige maatschappelijke uitdagingen in kaart te brengen en aan te gaan. Dit is des te belangrijk in tijden van 'fake news'. Goed beleidsonderzoek houdt onder meer in dat er wordt ingezet op de kennisoverdracht tussen beleid en onderzoek.

SD 1: We streven naar een evenredige participatie en zelfredzaamheid van personen van buitenlandse herkomst, onder wie nieuwkomers

Voor de Vlaamse Regering zijn de sleutels tot een geslaagde integratie: de kennis van het Nederlands, onze gedeelde normen en waarden, werk en participatie. Het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid biedt nieuwkomers daarvoor alle kansen zodat iedere nieuwkomer kan groeien naar economische en maatschappelijke zelfredzaamheid, zijn weg vindt naar volwaardige deelname aan de Vlaamse gemeenschap en van Vlaanderen een thuis kan maken. Ons doel is duidelijk: zelfredzaamheid bij nieuwkomers in een maatschappij waar goed samenleven vooropstaat en waar iedereen zijn deel doet. Een verhaal van gelijke kansen creëert men tenslotte aan de start, niet aan de eindmeet. Wie die kansen met beide handen grijpt, wordt beloond. Om deze doelstelling waar te maken leg ik de lat hoger: voor taal, maar ook voor het slaagpercentage. Alleen een verhaal van rechten, plichten en inspanningen aan beide kanten zorgt voor een geslaagde integratie en een samenleving waarin iedereen zich thuis voelt. Voor de nieuwkomer is hierbij een voldoende hoog taalniveau essentieel.

Het is daarbij belangrijk om ook te benadrukken dat niet alleen personen van buitenlandse herkomst centraal staan, maar iedereen in Vlaanderen. Geslaagde integratie en inburgering is een gedeelde verantwoordelijkheid van zowel de nieuwkomer die zich inspent om deel uit te maken van de ontvangende samenleving, als van ieder individu, bestuur, instelling of organisatie. Meer dan ooit zet ik het belang van een goede sociale cohesie centraal in het beleid: iedereen die deel uitmaakt van onze samenleving heeft de opdracht om personen van buitenlandse herkomst alle kansen te geven, door bijvoorbeeld begrip te hebben voor taalfouten in de leerfase, Nederlands spreken aan te moedigen,

informele oefenkansen daartoe te faciliteren en eventuele vooroordelen overboord te gooien.

OD 1.1: We optimaliseren het inburgeringstraject en streven naar maximale deelname

Het Vlaamse inburgeringsbeleid werd vorige regeerperiode grondig aangepast en versterkt, met meer aandacht voor maatwerk en activering. Het inburgeringstraject bestaat nu uit vier onderdelen of 'pijlers':

1. een cursus maatschappelijke oriëntatie (MO) in functie van kennis over de samenleving, inclusief basisprincipes en uitgangspunten;
2. een opleiding Nederlands als tweede taal (NT2) tot op het basistaalvaardigheidsniveau A2;
3. een inschrijving bij VDAB/Actiris, met het oog op economische zelfredzaamheid;
4. een participatie- en netwerktraject van 40 uur om een informeel sociaal netwerk op te bouwen.

De sleutels tot een geslaagd inburgeringstraject blijven kennis van het Nederlands, gedeelde principes en uitgangspunten, werk en participatie. Het doel is duidelijk: zelfredzaamheid bij nieuwkomers in een maatschappij waar goed samenleven vooropstaat en waar iedereen zijn deel doet om dat mogelijk te maken.

Om mensen welkom te heten in onze Vlaamse gemeenschap, zijn niet alleen kennis van het Nederlands en de toeleiding naar de arbeidsmarkt belangrijk. Minstens even belangrijk is de kennismaking met onze Vlaamse identiteit in al haar diversiteit. Die kennismaking leggen we vast in de lessen maatschappelijke oriëntatie. De cursus MO kreeg afgelopen regeerperiode een update, in de vorm van onder meer nieuwe einddoelen, een onlinecursuspakket en een nieuwe manier van evalueren. De einddoelen gelden voor elke inburgeraar als minimum en worden geëvalueerd aan de hand van een nieuwe, gestandaardiseerde test en een procesevaluatie. De kennismaking met onze Vlaamse identiteit in al haar diversiteit wil ik verder versterken binnen de lessen MO. Zo verhoog ik het percentage dat behaald moet worden op de test maatschappelijke oriëntatie naar 70%. Daarnaast laat ik de Canon van Vlaanderen op een aangepaste manier deel uitmaken van de lessen. De canon presenteert figuren, plaatsen, uitvindingen, teksten, gebeurtenissen en ontwikkelingen met een bijzondere betekenis voor de Vlaamse samenleving van vandaag. De agentschappen blijven nauw samenwerken met de Stichting Canon van Vlaanderen om de toepassing en de mogelijkheden van dat instrument in het inburgeringsbeleid te versterken en verankeren. Ik doe hiervoor het nodig samen met de agentschappen Integratie en Inburgering.

Goede taalkennis is een essentiële voorwaarde voor participatie en om betere perspectieven te hebben op de arbeidsmarkt. Ik trek daarom het vereiste taalniveau op naar B1 mondeling. Ik zorg voor alle noodzakelijke ondersteuning en flankerende maatregelen om dat niveau vlot te behalen, met bijzondere aandacht voor wie daarnaast ook voltijds werkt en voor personen voor wie het heel moeilijk is om dat niveau te halen.

Voor zowel de opleidingen als de testen MO en NT2, moet de inburgeraar sinds 2023 een retributie betalen, tenzij men daarvan vrijgesteld wordt. De vrijstellingscategorieën worden aangepast zodat ze inkomensgerelateerd worden en niet meer op basis van statuten worden toegekend. Ook bij nieuwkomers gaan we uit van het principe dat wie kan bijdragen, ook effectief een vergoeding betaalt. Er komt een onderzoek naar het effect hiervan op de vrijwillige inburgeraars.

Binnen het inburgeringstraject wil ik ook nog meer de klemtoon leggen op activering. Zoals verder besproken onder OD 1.2 worden de maatregelen die de Vlaamse Regering in 2023 goedkeurde en in de vorm van proeftuinen werden geconcretiseerd, verder opgevolgd, grondig geëvalueerd en waar succesvol structureel verankerd.

Sinds 2023 volgen inburgeraars een bijkomend traject op maat om hun sociale netwerk en participatie te versterken. Een groter netwerk verhoogt de kans op een job. Lokale besturen zijn de regisseur van dat participatie- en netwerktraject: zij ontsluiten het lokale en bovenlokale aanbod dat aanwezig is in hun stad of gemeente. Om de lokale besturen te ondersteunen en capaciteit op te bouwen werden reeds 18 regionale organisatienetwerken opgestart en werden daaraan ook middelen gekoppeld voor het opzetten van concrete acties. Ik zal de komende jaren verder investeren in dit programma dat via Europese middelen (AMIF) en Vlaamse cofinanciering werd opgestart. Met dit programma wil ik zoveel mogelijk burgers, organisaties en bedrijven betrekken bij de uitbouw van een divers, toegankelijk en kwaliteitsvol aanbod aan participatie- en netwerktrajecten. We evalueren de manier waarop ze dat vormgeven en voorzien daarvoor ook concrete handvaten als ondersteuning om de kwaliteit ervan te garanderen. Het AgII zal de lokale besturen blijven ondersteunen bij het in kaart brengen van het lokale aanbod.

Het is essentieel dat zowel verplichte als vrijwillige inburgeraars snel toegang kunnen krijgen tot het lessenpakket. Via het dashboard 'MO' volgen mijn agentschappen op dat de inburgeraars zo snel mogelijk toegang krijgen tot de cursus maatschappelijke oriëntatie, rekening houdend met kostenefficiëntie.

Om geen tijd verloren te laten gaan en mensen zo snel mogelijk wegwijs te maken, zorgen we ervoor dat voortrajecten op inburgeringstrajecten kunnen starten in het land van herkomst waar dat mogelijk is. Op basis van de ervaringen uit de proefprojecten die zich richten naar gezinsherenigers en arbeidsmigranten, rol ik die praktijk verder uit en werk ik, in samenwerking met de federale overheid, alle praktische en juridische drempels daarvoor weg. Ik ga volop voor het verplicht inburgeren al in het land van herkomst. De inspanningsverbintenis wordt gecontroleerd bij het toekennen van het visum. Ik ga daarover in overleg met de federale overheid. Slagen voor een test Nederlands of maatschappelijke oriëntatie in het land van herkomst kan leiden tot gedeeltelijke vrijstellingen in het verdere inburgeringstraject. Sneller kunnen starten met de inburgeringscursus zal de integratie van nieuwkomers versnellen en toelaten dat ze al een beeld hebben van de organisatie, de werking van onze Vlaamse samenleving en van de hier geldende normen en waarden, vóór ze aankomen. Zo maximaliseer ik de zelfredzaamheid van iedere nieuwkomer en maximaliseer ik de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

Daarenboven wil ik de verplichting tot inburgering uitbreiden via een aangepast verplicht inburgeringstraject voor arbeidsmigranten van buiten de EU. Maar ook voor migranten van binnen de EU ijver ik samen met gelijkgezinde lidstaten en regio's om de inburgeringsplicht of minstens de plicht om Nederlands te leren mogelijk te maken voor situaties waar dat vandaag uitgesloten is. Tegelijk versterk ik de inspanningen om niet-verplichte inburgeraars in Vlaanderen en Brussel te laten deelnemen aan het inburgeringstraject en blijf ik lokale besturen aansporen om zoveel mogelijk van de opportuniteiten gebruik te maken om mensen toe te leiden naar een inburgeringstraject. Verder moedigen we anderstalige Belgen die zich in Vlaanderen komen vestigen aan om taalcursussen Nederlands te volgen.

Nieuwkomers in Brussel zijn sinds 2022 verplicht om een inburgeringstraject te volgen. Vlaanderen heeft de ambitie om iedereen in Brussel die dat wil de kans te geven om een Vlaams inburgeringstraject te volgen. Ik blijf de ambitie behouden om 4.000 trajecten aan te bieden. Die blijven ook in de toekomst kosteloos, zowel voor verplichte als vrijwillige inburgeraars. Ik verwacht een gelijke behandeling van onze Vlaamse trajecten door de Brusselse lokale besturen en zal dit blijven verdedigen in dialoog met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Ik rol daarom een actieplan uit om ons eigen Vlaamse inburgeringstraject in Brussel sterker op de kaart te zetten en bundel de krachten met mijn collega-Minister bevoegd voor Brussel. Ik zet acties op om verschillende doelgroepen te bereiken en aan te sporen om deel te nemen. Ik zet in op een brede bekendmaking van ons traject in Brussel, met bijzondere aandacht voor gemeentelijke

ambtenaren en het hele Vlaams-Brussels netwerk. Ik blijf maximaal investeren in alle pijlers van het Vlaamse inburgerings- en integratiebeleid in onze hoofdstad. Ik zet de nodige acties hierrond op samen met het Agentschap Integratie en Inburgering. Het lopende actieplan en de samenwerking tussen AgII-Bon en het Huis van het Nederlands Brussel versterk ik verder. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie besliste om haar eigen inburgeringstrajecten te organiseren. Voor de lessen Nederlands en Frans wordt er doorverwezen naar de gemeenschappen. De Vlaamse Gemeenschap zet taalopleidingen Nederlands voor inburgering van Brusselaars voort.

Wanneer inburgeraars alle vier de onderdelen van het traject succesvol beëindigen, kunnen ze een inburgeringsattest behalen. Om geslaagde inburgeraars erkenning te geven voor hun inspanningen, wil ik lokale besturen aanmoedigen om voor hen een plechtige ceremonie te organiseren.

Bij dit alles heb ik aandacht voor de nodige administratieve vereenvoudiging als onderdeel van een regeringsbreed project rond administratieve vereenvoudiging en vermindering regeldruk zodat de Agentschappen efficiënter te werk kunnen gaan en we de toegankelijkheid van het inburgeringstraject kunnen verhogen.

OD 1.2: *We intensifiëren het opleidings- en arbeidsmarkttraject om inburgeraars snel en duurzaam aan het werk te krijgen*

Ondanks een algemene stijging in de werkzaamheidsgraad bij nieuwkomers van de eerste generatie in de afgelopen 10 jaar, zijn er nog altijd aanzienlijke hindernissen. Voor kortgeschoolden zet het Vlaams beleid, aldus de OESO, nog te weinig in op 'upskilling', waardoor deze groep basiscompetenties mist om aan de slag te gaan op de arbeidsmarkt. Voor de midden- en hogeschoolde nieuwkomers blijven de moeizame procedures tot diploma-erkenning en erkenning van elders verworven competenties een struikelblok. Ook de kennis van het Nederlands is vaak nog te beperkt om volwaardig te kunnen participeren aan de samenleving.

Deze drempels wegwerken, vereist een gecoördineerde aanpak in samenwerking met de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming, en Werk en Sociale Economie. Sociale mobiliteit, werk en opleiding dienen daarbij centraal te staan. Om van inburgering een succesverhaal te maken, maak ik van sociale mobiliteit, werk en opleiding een centrale doelstelling. Van de eerste dag van het traject zet ik in op werk- en opleidingspotentieel. Werk en taalverwerving zijn geen parallelle, maar complementaire processen. Van bij de start van het inburgeringstraject wordt ingezet op werk en dat complementair met het taalverwervingsproces. Binnen de inburgeringstrajecten voeren we daarom de inspanningen op om nieuwkomers snel en duurzaam aan het werk te krijgen.

Om de weg naar goede taalkennis, werk en participatie aan de gemeenschap op een toegankelijke manier zo snel mogelijk te laten starten, streef ik naar een geïntegreerde intake van inburgeraars op aanklampende manier, met de agentschappen voor Integratie en Inburgering als regisseurs en daarnaast de VDAB of Actiris en het lokale bestuur of het OCMW. Die geïntegreerde begeleiding wordt de norm.

Snel instromen op de arbeidsmarkt is daarbij van belang, zonder de duurzaamheid van de tewerkstelling uit het oog te verliezen. Daarbij wordt specifiek gekeken naar opleidingen in knelpuntberoepen en zorgen we voor extra ondersteuning voor kortgeschoolde nieuwkomers die nog niet duurzaam participeren op de arbeidsmarkt zodat zij kunnen verplicht worden om een beroepsopleiding of om tweedekansonderwijs te volgen als onderdeel van een traject naar werk.

Die geïntegreerde begeleiding wordt de norm. Ik verstevig daarvoor de samenwerking met de betrokken partners, onder andere rond het wegwerken van praktische en juridische

drempels voor gegevensuitwisseling, toeleiding, doorverwijzing, begeleiding en sanctionering en handhaving. Ik bekijk met de bevoegde actoren en de minister bevoegd voor Werk welke acties we daartoe opzetten aanvullend op de acties die lopen in het kader van de proeftuinen.

Deze proeftuinen die de Vlaamse Regering in 2023 goedkeurde om nieuwkomers sneller aan de slag te krijgen, worden geëvalueerd en waar succesvol structureel verankerd. De agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel focussen daarbij in de eerste plaats op de verdere uitbouw van hun begeleidende, toeleidende en ondersteunende rol. Uit de evaluatie van de proeftuinen moet blijken wat we in regelgeving moeten verankeren en waar bestaande afsprakenkaders met VDAB moeten bijgestuurd worden.

Voor wie na het behalen van het inburgeringsattest extra begeleiding nodig heeft, voorzie ik vervolgotrajecten na inburgering die maximaal worden vormgegeven door de reguliere diensten en voorzieningen. Dit krijgt momenteel ook vorm in een proeftuin. Ook voor deze proeftuin plannen we een evaluatie en zullen we aan de slag gaan met de conclusies.

Ik zorg er, samen met mijn collega bevoegd voor Onderwijs, voor dat buitenlandse diploma's sneller erkend worden, zonder in te boeten op de kwaliteit van de beoordeling of de lat te verlagen. Al bij de visumaanvraag informeren we kandidaat-nieuwkomers over de mogelijkheden, zodat ze de aanvraag al kunnen voorbereiden. De eigenlijke aanvraag kan dan vanaf de visumtoekenning worden opgestart. Ik neem hiertoe het initiatief richting mijn federale collega's. In het kader van de hierboven vermelde proeftuinen, zet ik ook in op een betere begeleiding naar diploma- als EVC-erkenning. Ik wil er, samen met mijn collega bevoegd voor Onderwijs, voor zorgen dat nieuwkomers zo snel mogelijk geïnformeerd worden over de mogelijkheden op vlak van het erkennen van buitenlandse diploma's en eventuele alternatieve procedures.

Een andere maatregel die als een proeftuin is opgestart is het versterken van de ondersteuning van bedrijven die tewerkstellingskansen voor nieuwkomers bieden, die nieuwkomers aan het werk zetten rond het leren van Nederlands en de integratie op de werkvloer. De versterking van deze ondersteuning doen we in samenwerking met de relevante sectoren. Ik zet de agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel in om het aanbod Nederlands op de werkvloer in kaart te brengen, taalondersteunende initiatieven kenbaar te maken en bedrijven naar de mogelijke taalacties toe te leiden. Samenwerking met de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming, en Werk en Sociale Economie, die instaan voor de creatie van een behoeftedekkend aanbod, is hierin cruciaal. Tewerkstelling heeft nog onvoldoende een positief effect op taalverwerving en taalvaardigheid. Om taal oefenkansen op de werkvloer te versterken zal ik ook advies vragen aan de SERV.

OD 1.3: We bestrijden discriminatie en racisme via maatregelen binnen alle domeinen

Voor discriminatie en racisme is er geen plaats in Vlaanderen. Een rechtvaardige samenleving accepteert geen ongelijke behandeling. De lijnen van het beleid en het bijhorende instrumentarium worden op dit vlak vooral uitgezet vanuit de bevoegdheid Gelijke Kansen. Specifiek wat betreft discriminatie op basis van herkomst en racisme, wil ik echter ook mijn verantwoordelijkheid opnemen. Binnen de horizontale aanpak van het integratiebeleid en de opmaak van een geïntegreerd plan, zal ik het aspect van discriminatie en racisme meenemen waaronder ook de rol die discriminatie speelt in de activering van personen van buitenlandse herkomst. Dit zal tevens de basis zijn voor de Vlaamse insteek indien de werkzaamheden rond het interfederaal actieplan rond racisme worden heropgestart. Ook aan de interfederaal coördinatiemechanisme rond antisemitisme

zal ik actief blijven meewerken. Tenslotte zal ik in ook mijn rol opnemen omtrent de specificiteit van Roma binnen de samenleving.

OD 1.4: *We stimuleren en inspireren andere domeinen en actoren om mee te werken aan het integratie- en inburgeringsbeleid*

De uitdagingen én oplossingen om volwaardige integratie en inburgering mogelijk te maken situeren zich in tal van Vlaamse domeinen, zoals werk, onderwijs, welzijn, wonen, sport, ... Zowat alle beleidsdomeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, bevatten sleutels tot een verbeterde maatschappelijke positie personen van buitenlandse herkomst. Bovendien mogen we de verantwoordelijkheid van de ontvangende samenleving in het integratieproces niet uit het oog verliezen. Integratie en inburgering zijn dus een gedeelde verantwoordelijkheid. Slagkrachtig werken aan integratie en inburgering vergt een horizontale en inclusieve aanpak en vraagt bijgevolg een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak. Elke minister bouwt vanuit zijn/haar specifieke bevoegdheden mee aan de doelstellingen van het integratie- en inburgeringsbeleid. Het regeerakkoord voorziet alvast hefboomen in tal van domeinen. Ik neem hiervoor de coördinerende rol op en zal ik afstemmen met mijn collega-ministers. Ik wil hierbij bekijken hoe ik de coördinatie over het horizontale inburgerings- en integratiebeleid zo efficiënt en effectief kan opnemen. In de omgevingsanalyse zijn een aantal uitdagingen opgenomen waar we in het kader van dit horizontale beleid allemaal onze schouders moeten zetten.

We creëren een samenleving waarin iedereen zich thuis voelt, stevig gebouwd op de fundamenteën van rechten, plichten en wederzijdse inspanningen. Uit solidariteit met de grote meerderheid van mensen die bijgedragen hebben, nog bijdraagt of graag wil bijdragen, stellen we duidelijke verwachtingen en voorwaarden aan mensen die hun bijdrage zouden kunnen leveren. Daarom onderzoek ik, naar het voorbeeld van de Vlaamse sociale bescherming voor welke Vlaamse sociale ondersteuning we een algemene verblijfsvoorwaarde van 5 jaar kunnen invoeren.

Ik zal dan ook mijn collegaministers bevragen naar mogelijkheden binnen hun bevoegdheden om te bepalen bij welke vormen van Vlaamse sociale ondersteuning we een algemene verblijfsvoorwaarde van 5 jaar kunnen invoeren.

Een slagkrachtig inburgeringsbeleid vraagt daarnaast ook een goede afstemming met het federale beleid (onder andere op het vlak van migratie, maatschappelijke integratie en sociale zekerheid). Daarom ga ik waar nodig ook in overleg met de federale overheid. Zo streef ik naar een samenwerkingsakkoord met de federale overheid voor de verdere uitrol van de zogenaamde nieuwkomersverklaring in de federale verblijfswet. Ik neem daarvoor het initiatief. De huidige federale verblijfswet voert ook de zogenaamde nieuwkomersverklaring in, maar dat onderdeel van de wet treedt pas in werking na een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen, waarin de concrete tekst van die verklaring wordt vastgelegd. Zo'n samenwerkingsakkoord is er nog altijd niet. Vanuit Vlaanderen blijf ik daarvoor ijveren.

Ik zorg ook voor een systematische en geautomatiseerde samenwerking tussen de inburgeringsdiensten en de Dienst Vreemdelingenzaken in het kader van de beoordeling van het tijdelijke verblijfsrecht en van de toekenning van het permanente verblijfsrecht. Ook daarvoor zal ik het initiatief nemen en in contact treden met de federale bevoegde minister. Ik ga deze regeerperiode ook volop voor inburgering in het land van herkomst. In samenwerking met de federale overheid wil ik daar waar nodig praktische en juridische drempels voor wegwerken. Tot slot willen we, zoals al eerder aangehaald, tot een snellere procedure voor de erkenning van buitenlandse diploma's komen, we willen geen talent verspillen. Ik bekijk met de federale collega's of kandidaat-nieuwkomers al bij de visumaanvraag geïnformeerd kunnen worden over de mogelijkheden van diploma-erkenning, zodat ze hun aanvraag al kunnen voorbereiden.

SD 2: We versterken het samenleven

Of je nu op het platteland of in de stad woont, een sterk sociaal weefsel met nabijheid van lokale besturen en diensten maakt dat het samenleven veiliger en aangenamer verloopt. Daarom wil ik ervoor zorgen dat burgers, jong en oud, in stedelijke of landelijke context, elkaar nog meer ontmoeten op school, in de buurt, op het werk of in de vrije tijd. Wat niet spontaan groeit, wil ik een duwtje in de rug geven. Ik wil volop inzetten op nabijheid, betrokkenheid en verbinding om te vermijden dat bepaalde problematieken het samenleven overnemen. Van alle burgers mag verwacht worden dat ze de democratie omarmen en de rechtsstaat en de individuele vrijheid respecteren. Zo wil ik werk maken van een samenleving, waarin we niet naast elkaar maar met elkaar leven en in dialoog gaan. Zo ontstaat gedeeld burgerschap waardoor fenomenen zoals schadelijke polarisatie, haatspraak, discriminatie en zelfs extremisme en gewelddadige radicalisering worden voorkomen. De strijd tegen gewelddadige radicalisering blijven we voortzetten. Er is een blijvende aanwezigheid van religieus en ideologisch geïnspireerd geweldsdenken waartegen de Vlaamse overheid zich zal blijven verzetten en haar rol als beschermer van de grondrechten van éénieder blijven opnemen, steeds in nauwe samenwerking met de lokale besturen en de eerstelijns werkers. In het kader van het integratiebeleid hebben de Agentschappen Integratie en Inburgering ook de decretale opdracht om lokale besturen te ondersteunen bij de uitvoering van hun opdracht als regisseur over het lokale integratiebeleid (bv. door het stimuleren van dialoog, ontmoeting en verbinding of m.b.t. genuanceerde beeldvorming over personen van buitenlandse herkomst/anderstaligen). Zo wordt bijgedragen aan een inclusieve samenleving.

OD 2.1: We zetten in op het versterken van sociale cohesie

Samenleven is een verhaal van elke dag. Mensen leven niet naast elkaar maar met elkaar.

Het stimuleren van dialoog, ontmoeting en verbinding is belangrijk om de sociale cohesie in onze samenleving te versterken. Enkel door in contact te komen met elkaar en elkaar te leren kennen, kunnen vooroordelen bestreden worden en het kan het begrip voor elkaar verbeteren. Elke inwoner in Vlaanderen heeft baat bij een degelijk dak boven het hoofd en een warme en hechte buurt die het sociaal weefsel versterkt en ontmoeting mogelijk maakt. Ik bevorder daarom gemeenschapsvorming en een sterke sociale cohesie zowel op het platteland als in de steden. Ik maak werk van een sociaal cohesieplan waarbij Nederlands, werk en onderwijs de prioritaire uitdagingen zijn. Het kennen en kunnen van Nederlands, het hebben van duurzaam werk en het volgen van onderwijs zijn immers de cruciale elementen om op waardevolle wijze te kunnen functioneren in onze samenleving.

Ik zie ook een rol voor de Zorgzame Buurten als een knooppunt in de buurt. Ik zal hierover in contact treden met mijn collega bevoegd voor welzijn. Ik treed ook in overleg met de minister bevoegd voor wonen om te bekijken op welke manier het woonbeleid kan bijdragen aan een versterkte sociale cohesie.

Ik wil ook de sociale cohesie in de landelijkere gebieden versterken. In dat kader en vanuit mijn bevoegdheid plattelandsbeleid, maak ik werk van een transversaal plattelandspact, waarbij o.a. uitdrukkelijke aandacht zal gaan naar inspanningen om tot een sterkere sociale cohesie op het platteland te komen, daarbij kan een samenwerking met het Agentschap Integratie en Inburgering heel versterkend zijn.

Ook in de steden, de stedelijke rand en elders in Vlaanderen zijn (groot)stedelijke uitdagingen voelbaar. Zo worden steeds meer steden en gemeenten in Vlaanderen geconfronteerd met een toenemende instroom van inwoners, een groeiende diversiteit,

kansarmoede, druk op de leefbaarheid en de sociale cohesie, polarisatie en (on)veiligheidsgevoel, druk op voorzieningen, onderwijs, huisvesting, ... Al deze uitdagingen wegen op het samenleven. Vanuit mijn bevoegdheid Stedenbeleid zal ik de komende beleidsperiode bekijken hoe we bij de stadsvernieuwingaanpak ook uitdrukkelijke aandacht kunnen hebben voor ingrepen die de sociale cohesie en inclusie bevorderen. Cruciale partners hierbij zijn de lokale besturen met wie ik zal afstemmen om buurtgerichte ingrepen te realiseren.

Wijken waar inburgerings-, integratie- en samenlevingsuitdagingen groter zijn, verdienen extra aandacht om de integratie vlot te laten verlopen en de sociale cohesie te versterken. Wanneer lokale besturen voor die aandachtswijken een doortastende aanpak voorzien, investeer ik in sterke publieke infrastructuur en lokale initiatieven die bijdragen tot een verbetering van de wijk. In afstemming met de lokale besturen zal ik ook werk maken van decretale handvaten voor een doortastende aanpak van samenlevingsproblematieken (zoals overlast en straatcriminaliteit), bijvoorbeeld op het vlak van controle op leegstand, verloedering en verwaarlozing, actieve deelname aan onderwijs en kinderopvang, of informatiedeling, coördinatie, handhaving en interventie. Ik bepaal in samenspraak met de lokale besturen objectieve modaliteiten en parameters voor die wijken. De lokale besturen zijn regisseur van het eigen lokale verhaal en bepalen duidelijke verbeteringsprioriteiten voor de wijk. De samenwerking tussen het lokale en het Vlaamse niveau maakt maatwerk mogelijk.

Ik verwijs hiervoor naar mijn beleidsnota Binnenland en Stedenbeleid. Ik kijk hiervoor ook uit naar een goede samenwerking met de bevoegde collega-ministers.

Beeldvormingsprocessen hebben een belangrijke impact op onze samenleving: ze kunnen sociale cohesie ondermijnen of bevorderen en discriminatie, stigma, stereotyperingen en de effecten daarvan op individuen of groepen aanwakkeren of net voorkomen en verminderen. Via genuanceerde beeldvorming wil ik onderwerpen die vaak (soms onbewust) vanuit stereotypering, framing of vooroordelen worden benaderd, op een eerlijke en evenwichtige manier in beeld brengen. Ik bekijk in eerste instantie in welke mate maatregelen vanuit de eigen communicatie van de Vlaamse overheid kunnen genomen worden.

De gevestigde mainstreambronnen blijven de berichtgeving in de traditionele media domineren maar er is wel een toegenomen rol van sociale media. Nieuwsgaring via sociale media gaat gepaard met een hoger risico op des- en misinformatie en eenzijdige informatie. Om desinformatie en misinformatie tegen te gaan, wil ik mee inzetten op mediawijsheid en online geletterdheid. Ik bekijk welke initiatieven ik in dit verband kan opstarten samen met bv. de minister bevoegd voor media.

OD 2.2: We versterken de Nederlandse taal als verbindende factor in de samenleving

Het belang van het Nederlands als bindmiddel in onze samenleving kan niet overschat worden. Dankzij onze gedeelde taal – in ons geval het Nederlands – is er dialoog mogelijk met elkaar, kunnen we het wederzijds begrip vergogen en versterken we de sociale cohesie in onze samenleving. Hiervoor zijn wel inspanningen nodig want nog niet iedereen beschikt over voldoende taalkennis om het gesprek aan te gaan. Om iedereen volwaardig te laten deelnemen aan onze samenleving, zet ik daarom maximaal in op de kennis van het Nederlands. We voeren daarom een sterk en coherent taalbeleid dat Nederlands leren, oefenen en gebruiken, stimuleert. We willen elke Vlaming aanzetten en ondersteunen om het Nederlands goed te beheersen.

De Nederlandse taal versterken, is bij uitstek een horizontale opdracht voor alle beleidsdomeinen. Het volwassenenonderwijs voorziet in formele NT2-lessen, VDAB

ondersteunt anderstaligen in Nederlands op de werkvloer en de agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel staan in voor de screening, oriëntering en doorverwijzen van anderstaligen naar het geschikte taalaanbod en ondersteunen en begeleiden lokale besturen en organisaties in het uittekenen van een samenhangend oefenkansenaanbod en het opzetten van oefenkansen..

Door meer in te zetten op een gecoördineerde aanpak m.b.t. taalbeleid wil ik verder bruggen en samenwerkingen bouwen tussen de verschillende beleidsdomeinen, sectoren en organisaties. In het regeerakkoord zijn hierrond reeds tal van engagementen opgenomen. Dit aspect zal ik dan ook meenemen in de horizontale aanpak van het integratiebeleid (cf. infra). De agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel kunnen hierin een centrale rol spelen als partner, aanspreekpunt en ondersteuner om de Nederlandse taal te versterken.

In een aantal domeinen worden taalvereisten gehanteerd (bv. toegang tot bepaalde beroepen, als voorwaarde om van sociale voordelen te kunnen genieten). Om ervoor te zorgen dat er een coherente aanpak en helder kader is binnen de Vlaamse overheid hieromtrent zijn de agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel goed geplaatst om een advies verlenen. Ik bekijk de mogelijkheden hiervoor binnen de Vlaamse Regering.

Vanuit mijn bevoegdheid Binnenlands Bestuur sta ik in voor het centraal aanspreek- en informatiepunt over de taalwetgeving (zie OD 3.8 van de Beleidsnota 2024-2029 betreffende Binnenland en Steden- en Plattelandsbeleid). Ik pas de taalwetgeving in bestuurszaken strikt toe en maak werk van een overheidsbrede aanpak rond het toepassen van uitzonderingen op het kader. De richtsnoeren van de VCT staan daarbij centraal.

Al doende Nederlands leren wordt sterk ondersteund, ook buiten het klassieke inburgeringstraject of buiten de klascontext. Dat doe ik onder andere door taaloefenkansen en ondersteuning bij taal(promotie)beleid te voorzien, in samenwerking met lokale besturen, verenigingen, en bedrijven. Zo wil ik dat het mogelijk wordt om Nederlands te leren en oefenen in de hele samenleving. De agentschappen Integratie en Inburgering hebben hier een coördinerende rol in en ik bekijk samen met hen welke bijkomende acties in dit verband kunnen opgezet worden. Ik zoek ook naar samenwerkingen met de ministers van de Vlaamse Rand en Brussel om succesprojecten van de respectievelijke 'Totaalplannen Nederlands' breder te verspreiden en ook navolging te kunnen geven in de rest van Vlaanderen.

Iedere persoon die gebruikmaakt van Vlaamse dienstverlening en onvoldoende Nederlands kent om zich verstaanbaar te maken, informeer ik over en verwijz ik door naar het bestaande NT2-aanbod. Ik moedig daarbij ook anderstalige Belgen die zich in Vlaanderen komen vestigen aan om taalcursussen Nederlands te volgen. Samen met de minister bevoegd voor Onderwijs, voorzien we een voldoende flexibel aanbod. Ook daar waar we zien dat kinderen en jongeren op school geen Nederlands kunnen, leiden we ouders die het Nederlands niet machtig zijn toe naar een taalcursus. Vandaag kan een taalcursus worden opgelegd via inburgering, de VDAB, het OCMW en bij sociale huur. Ik onderzoek of en hoe we dat nog verder kunnen uitbreiden. Waar het kan, leggen we een cursus op. Ik zal mijn collega's bevragen over de mogelijkheden daartoe in hun bevoegdheden en bekijk ook hoe mijn agentschappen hierbij ondersteunend kunnen optreden-

Hoewel het belangrijk is dat anderstaligen zo snel mogelijk Nederlands kennen, zijn er situaties waarin de kennis van het Nederlands nog onvoldoende is om adequaat geholpen te kunnen worden in de Vlaamse dienstverlening. Een mogelijke taalkloof wordt gedicht via taaloverbruggende en communicatie-ondersteunende instrumenten, zoals duidelijk Nederlands, sociaal tolken en vertalen en taalhulpen. Met inzet van nieuwe

vertaaltechnologieën en artificiële intelligentie organiseer ik de dienstverlening rond sociaal tolken en vertalen op een betere en efficiëntere manier.

OD 2.3: We bestrijden gewelddadige radicalisering en schadelijke polarisatie, zowel online als offline

De strijd tegen gewelddadige radicalisering blijven we aangaan. We zien een blijvende aanwezigheid van religieus en ideologisch geïnspireerd geweldsdenken waartegen de Vlaamse overheid zich zal blijven verzetten. Daarom blijven we werken aan een transversaal beleid rond radicalisering dat blijft inzetten op preventie, de rol van lokale besturen en het justitiële, onder mijn coördinatie en die van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving en de minister van Welzijn.

Het aanpakken van radicalisering in onze samenleving vraagt een doordachte aanpak die zowel focust op preventie, kennisverwerving rond radicalisering, en een goede multidisciplinaire opvolging van individuele casussen. Specifiek bij jongeren begint dat in onze scholen en hun vrije tijd. We blijven dan ook inzetten op het nemen van preventieve maatregelen in ons onderwijs, in het jeugdwerk, in de sportclubs en in onze lokale besturen om radicalisering actief op te sporen en tegen te gaan. Ook voor andere doelgroepen is een goede, nabije opvolging noodzakelijk met aandacht voor multiproblematieken.

Ik maak , samen met mijn collega-ministers van Vlaamse Justitie en Welzijn een nieuw Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme, waarbij de ambitie moet zijn om bij iedere politiezone een LIVC-R te voorzien. Daarvoor zullen we eerst het vorige actieplan grondig evalueren en lessen trekken uit de acties die toen werden uitgevoerd. Eveneens zullen we daarvoor overleg plegen met de Veiligheidsdiensten om de acties te kunnen afstemmen op de huidige veiligheidsrisico's. We voorzien ook een luik rond preventie en expertise, en een luik dat zich richt op slachtoffers. We besteden daarnaast aandacht aan het belang van het multidisciplinaire karakter van de LIVC-R en ondersteunen de rol van sociopreventieve actoren daarin. We blijven investeren in de wetenschappelijke kennisopbouw rond radicalisering.

Het decreet van 22 maart 2024 biedt daarvoor de basis voor het beleid voor de komende jaren. Het bepaalt de samenwerking en de afstemming met alle relevante actoren, het voorziet in een Vlaamse coördinatiestructuur en een geïntegreerd actieplan op basis van een actuele omgevingsanalyse.

Omdat de bevoegdheid over de LIVC-R niet beperkt is tot het Vlaamse niveau en er dus bepaalde zaken niet geregeld kunnen worden in het Vlaamse decreet LIVC-R – zoals de gegevensuitwisseling tussen lokale besturen onderling, waar moet worden bepaald hoe de gegevens zullen worden uitgewisseld, wie eigenaar is, welke personen toegang kunnen krijgen tot de informatie – zetten we de gesprekken voort om een interfederaal samenwerkingsakkoord te bekomen, zodat er een overkoepelend juridisch kader komt voor de LIVC's. Ik neem hierin het initiatief. In tussentijd kan, indien nodig, samen met mijn collega-minister van Vlaamse Justitie bekeken worden of het decreet aangepast dient te worden.

Het decreet m.b.t. preventie van radicalisering kent de steden en gemeenten een regierol betreffende een lokale aanpak voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie toe. Ik zal middelen ter beschikking stellen om steden en gemeenten hierin te ondersteunen.

Het decreet voorziet tevens in de erkenning van 1 of meerdere partnerorganisaties. Deze partnerorganisatie(s) bouwen expertise uit op basis van wetenschappelijke inzichten en zorgen op basis daarvan voor een ondersteuningsaanbod voor de Vlaamse steden en de VGC. Op die manier zal ik zorgen voor een transparant en niet overlappend ondersteuningsaanbod.

SD 3: We voeren een onderbouwd en gedragen beleid

OD 3.1: We maken van de beleidsuitvoerende actoren nog efficiëntere organisaties

Met het Agentschap Integratie en Inburgering, de stedelijke agentschappen Integratie en Inburgering Atlas (Antwerpen) en Amal (Gent) en het Huis van het Nederlands Brussel hebben we sterke partners op het vlak van integratie, inburgering en taal. Hiermee is Vlaanderen vandaag internationaal al een voorbeeld.

Ik wil van de agentschappen voor Integratie en Inburgering nog efficiëntere organisaties maken. De juridische dienstverlening en helpdeskadviezen worden beperkt tot juridische vragen beantwoorden, wat betekent dat men geen juridische bijstand verleent. Die adviezen worden niet verstrekt aan advocaten. Zo creëer ik meer ruimte om hen te laten focussen op hun kerntaken, namelijk kwaliteitsvolle inburgeringstrajecten aanbieden aan nieuwkomers in Vlaanderen, en het lokale integratiebeleid ondersteunen. Ik verwacht dat er tussen de agentschappen ook een vlotte en transparante werking is.

Toen in 2020 de coronacrisis uitbrak, moesten de agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel in sneltempo hun aanbod digitaliseren. Intakes gebeurden digitaal, inburgeraars volgden MO via afstandsonderwijs en laptops werden uitgeleend. De agentschappen startten ook met de screening van inburgeraars op digitale vaardigheden en de versterking van zij die hier moeite mee hadden.

Onder impuls van het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' digitaliseerden de agentschappen en het Huis hun werking nog verder, via 6 werven. Het betrof onder meer de ontwikkeling van online leer- en testmogelijkheden, de digitalisering van Nederlandse taalverwervings-initiatieven, de uitbouw van digitale klantportalen en de optimalisatie van klantervaringen. Ik zal de komende jaren verder inzetten op de digitalisering van de dienstverlening om de werking te optimaliseren en efficiënter te maken.

Maar digitalisering brengt ook aandachtspunten met zich mee. Zo zijn niet alle inburgeraars en anderstaligen (voldoende) digitaal vaardig of hebben toegang tot randvoorwaarden om digitale producten of diensten te gebruiken. Ik maak dan ook werk van een structureel e-inclusiebeleid in de agentschappen en benut daarbij volop de expertise van Digitaal Vlaanderen.

OD 3.2: We ondersteunen lokale besturen als regisseur omdat integratie, inburgering en samenleven in de eerste plaats lokaal gebeurt

Performante, slagkrachtige lokale besturen staan aan de basis van het welzijn en vertrouwen bij de burgers. Zij vormen niet het laagste bestuursniveau, maar het eerste, het dichtste bij de burger. Daarom zijn lokale besturen vaak het best geplaatst om een antwoord te formuleren op hun noden. Ik wil lokale besturen maximaal versterken in hun regierol voor het ontwikkelen van een lokaal beleid en innovatieve methodieken uit te werken die later opgeschaald kunnen worden. Hierin moet het Vlaamse niveau hen ondersteunen. Ik wil ook vanuit het inburgerings- en integratiebeleid, het beleid rond samenleven en het beleid rond taal aandacht hebben voor de uitdagingen in landelijk Vlaanderen en voor gebieden die kampen met grootstedelijke problematieken. De lokale besturen zijn de regisseur van het lokale integratiebeleid. Het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering is een partner voor hen in die lokale regierol en gaat daarover proactief met hen in dialoog. Dat doet het agentschap onder andere door adviesverstrekking en praktijkondersteuning, bijvoorbeeld door goede praktijken te bundelen en te delen. In samenwerking met de lokale besturen ontwikkel ik een ambitieus sociaal cohesieplan. Nederlands, werk en onderwijs zijn daarbij de prioritaire uitdagingen. Door meer focus te leggen, zetten we onze middelen efficiënter in.

OD 3.3: We geven het beleid vorm in een sterk en daadkrachtig partnerschap met het middenveld en ondersteunende organisaties

Een inclusieve, warme en veilige samenleving realiseren is niet enkel de taak van de overheid alleen. Het vergt een engagement van burgers maar ook het middenveld of allerhande organisaties hebben hierin een belangrijke rol als fundamentele schakel in onze gemeenschap.

Conform het decreet integratie- en inburgeringsbeleid zal ik structurele ondersteuning blijven bieden aan één onafhankelijke participatieorganisatie. De erkenning van de huidige participatieorganisatie voor personen van buitenlandse herkomst loopt af in 2026. De Vlaamse Regering zal opnieuw een participatieorganisatie erkennen en een nieuwe vijfjarige (2027 – 2031) samenwerkingsovereenkomst afsluiten met duidelijke ambities en verwachtingen.

Het spectrum van organisaties waarmee we samenwerken is ruimer dan alleen de participatieorganisatie. In functie van de noden of opportuniteiten wordt projectmatig ook met andere actoren in het middenveld samengewerkt.

OD 3.4: We werken aan een wetenschappelijk onderbouwd beleid en de monitoring en evaluatie ervan

Het is cruciaal dat een doordacht en wetenschappelijk onderbouwd beleid wordt gevoerd dat vandaag een antwoord biedt op de trends en onzekerheden van morgen.

Ik investeer daarom doelgericht in monitoring, waar het kan tot op het lokale niveau.

Het jaarrapport inburgering geeft alvast jaarlijks een stand van zaken van inburgering op basis van analyses op de kruispuntbank inburgering.

De lokale integratiescan is een onderdeel van de gemeente- en stadsmonitor (zie OD 6.2 van de Beleidsnota 2024-2029 betreffende Binnenland en Steden- en Plattelandsbeleid). Als er nieuwe (meer actuele) datareeksen beschikbaar komen, worden die zo snel mogelijk gepubliceerd op de website.

Daarnaast zet ik in op kwalitatief beleidsvoorbereidend onderzoek en analyses die inzicht verschaffen in de thematieken van het integratie- en samenlevenbeleid. Tot slot is er nood aan meer beleidsevaluatief onderzoek zoals staat in de decretale verplichtingen. Ik denk daarbij aan een evaluatieonderzoek over bepaalde aspecten van het vernieuwde decreet integratie- en inburgeringsbeleid en het beleid m.b.t. de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie.

OD 3.5: We werken actief mee op internationaal niveau en leren van buitenlandse goede praktijken

De Vlaamse Regering blijft voluit investeren in een ambitieus, impactsvol en coherent internationaal beleid om de belangen, de welvaart en het welzijn van de Vlaamse burgers te behartigen. Het internationaal beleid is het logische en levensnoodzakelijke verlengstuk van het eigen Vlaamse beleid. Ook binnen het beleid rond integratie en inburgering en samenleven, hebben internationale, multilaterale of Europese instanties een niet te onderschatten invloed. Enerzijds heeft de internationale besluitvorming een impact op de invulling van het Vlaams beleid en de wetgeving. Maar ook omgekeerd heeft Vlaanderen een rol te spelen op deze internationale fora. Vanuit mijn bevoegdheden zal ik dus een actieve rol opnemen op dit internationale toneel.

Om mijn beleid nog efficiënter en doelgerichter te maken, is het belangrijk lessen te trekken uit internationale voorbeelden. Ervaringen van andere landen leveren relevante inspiratie om de uitdagingen waarmee ook Vlaanderen geconfronteerd wordt, op te lossen. Tegelijkertijd stel ik vast dat Vlaanderen zich internationaal vaak te bescheiden opstelt. Vlaanderen wordt door vooraanstaande internationale actoren aanzien als 1 van de regio's met het meest uitgewerkte inburgerings- en integratiebeleid en ook de aanpak rond de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie. is de voorbije jaren sterk uitgebouwd. Daarom zal ik mee deze expertise actief promoten. Ik probeer ook op Europees niveau een coalitie te smeden met andere landen om inzake inburgering bijkomende versterkende maatregelen op tafel te leggen, in het belang van de sociale cohesie van alle lidstaten en Europese inburgeraars.

VI. AFKORTINGEN

AgII: Agentschap Integratie en Inburgering
AMIF: Asiel en Migratiefonds
EU: Europese Unie
EVC: Elders verworven competenties
ISE: Intern structurelement
LIVC: Lokale integrale veiligheidscel
MO: Maatschappelijke oriëntatie
NT2: Nederlands als tweede taal
OCAD: Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OCMW: Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn
OD: Operationele doelstelling
OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PISA: Programme for International Student Assessment
SD: Strategische doelstelling
SERV: Sociaal-economische raad van Vlaanderen
SID: Samenleven in diversiteit
VDAB: Vlaamse dienst voor arbeidsbemiddeling
VSSE: Veiligheid van de Staat
VVSG: Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

VII. REGELGEVINGSAGENDA

1. Nieuwe en belangrijke wijzigingen van Vlaamse decreten ter uitvoering van het Vlaams regeerakkoord

Decreet houdende instemming met een samenwerkingsakkoord inzake de LIVC-R's

Omschrijving: Er wordt ingezet op het bekomen van een interfederaal samenwerkingsakkoord zodat er een overkoepelend juridisch kader komt voor de LIVC-R's. Aangezien de bevoegdheid over de LIVC-R's niet beperkt is tot het Vlaamse niveau kunnen bepaalde zaken niet geregeld worden in Vlaamse regelgeving.

Decreet houdende instemming met een samenwerkingsakkoord inzake de nieuwkomersverklaring in de federale verblijfwet

Omschrijving: Er wordt gestreefd naar een samenwerkingsakkoord met de federale overheid en de gemeenschappen voor de verdere uitrol van de zogenaamde nieuwkomersverklaring in de federale verblijfwet. Deze nieuwkomersverklaring uit de verblijfwet treedt pas in werking na het sluiten van een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen. In dit samenwerkingsakkoord zal de concrete tekst van die verklaring worden vastgelegd.

Wijziging van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid

Omschrijving: Het integratie- en inburgeringsdecreet van 7 juni 2013 wordt gewijzigd ter uitvoering van het regeerakkoord. Het gaat om wijzigingen in het kader van het organiseren van inburgering in het land van herkomst, het wijzigen van de vrijstellingscategorieën voor de retributies van MO, het verhogen van het taalniveau naar B1 mondeling en een aangepast verplicht inburgeringstraject voor arbeidsmigranten van buiten de EU. Afhankelijk van verder onderzoek zoals beschreven in deze beleidsnota kunnen ook andere wijzigingen aan het decreet noodzakelijk zijn.

2. Decreetevaluaties ter uitvoering van het Vlaams regeerakkoord

Decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid

Omschrijving: Artikel 51, eerste lid, van het integratie- en inburgeringsdecreet van 7 juni 2013 bepaalt "*Uiterlijk drie jaar na de inwerkingtreding van dit decreet, en vervolgens om de drie jaar, evalueert de Vlaamse Regering de uitvoering van onderdelen van het Vlaamse integratiebeleid en legt ze de evaluatie voor aan het Vlaams Parlement.*" Aangezien het integratie- en inburgeringsdecreet van 7 juni 2013 vorige regeerperiode grondig gewijzigd werd, zullen bepaalde aspecten van deze wijzigingen geëvalueerd worden.